

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІСОТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ**

Навчально-науковий інститут бізнесу, менеджменту та маркетингу

Кафедра обліку, фінансів та готельно-ресторанної справи

Пояснювальна записка

до дипломної роботи бакалавра

на тему:

«ОБЛІК І АУДИТ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ ТЗОВ «ПЕРСЕЙ-ПЛЮС»

Виконала: студентка IV курсу, групи ОАз-41
Спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
Мороз Ірина Ігорівна

Керівник к.е.н., доц. Сорока Р.С. _____

Рецензент _____
(прізвище та ініціали)

Львів – 2025 р.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІСОТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ

Інститут _____ бізнесу, менеджменту та маркетингу
Кафедра _____ обліку, фінансів та готельно-ресторанної справи
Освітній ступінь _____ бакалавр
Спеціальність _____ 071 «Облік і оподаткування»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри обліку, фінансів
та готельно-ресторанної справи

« 07 » 03 2025 року

З А В Д А Н Н Я
НА ДИПЛОМНУ РОБОТУ СТУДЕНТУ

Мороз Ірині Ігорівні
(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи _____ «ОБЛІК І АУДИТ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ ТЗОВ «ПЕРСЕЙ-ПЛЮС»

керівник роботи _____ к.е.н., доц. Сорока Ростислав Степанович,
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом вищого навчального закладу від «10» лютого 2025 року № С-80

2. Термін подання студентом роботи 10.06.2025 _____

3. Вихідні дані до роботи матеріали посібників та підручників з обліку і аудиту, наукові статті за тематикою роботи, річна фінансова звітність ТЗОВ «ПЕРСЕЙ-ПЛЮС» за 2022-2024 роки

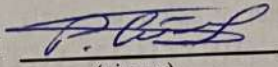
4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити) РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ, РОЗДІЛ 2. ЕКОНОМІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТЗОВ «ПЕРСЕЙ-ПЛЮС» ТА ОЦІНКА СТАНУ ОБЛІКУ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ, РОЗДІЛ 3. АНАЛІЗ ТА АУДИТ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ ТЗОВ «ПЕРСЕЙ-ПЛЮС»

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень) Рис. Склад оборотних активів, Динаміка складових сукупного капіталу, Зміст і завдання аудиту оборотних активів, Методичні інструменти аудиту оборотних активів, Рекомендовані заходи щодо підвищення ефективності використання оборотних активів ТзОВ «ПЕРСЕЙ-ПЛЮС», Таблиці Характеристика нормативно-правових актів з обліку оборотних активів, Аналіз складу і структури джерел формування капіталу, Аналіз складу і структури активів, Основні показники фінансово-господарської діяльності, Кореспонденція рахунків з обліку запасів, дебіторської заборгованості, Аналіз складу і структури оборотних активів, Показники ефективності використання оборотних активів

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

7. Дата видачі завдання 07.03.2025

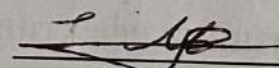
Керівник роботи
(підпис)

Сорока Р.С.
(прізвище та ініціали)

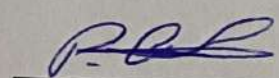
КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів дипломної роботи	Строк виконання етапів роботи	Прим
1.	Огляд літератури за проблематикою дослідження	07.03.2025 - 14.04.2025 р.	
2.	Написання аналітичного розділу	15.04.2025 - 10.05.2025 р.	
3.	Розроблення та оформлення рекомендацій	11.05.2025 - 26.05.2025 р.	
4.	Написання висновків	27.05.2025 - 28.05.2025 р.	
5.	Написання вступу, анотації	29.05.2025 - 30.05.2025 р.	
6.	Оформлення графічного матеріалу	30.05.2025 - 31.05.2025 р.	
7.	Попередній захист БКР	05.06.2025 р.	
8.	Перевірка БКР на плагіат	05.06.2025 - 10.06.2025 р.	
9.	Рецензування БКР	05.06.2024 - 10.06.2025 р.	
10.	Захист БКР	18.06.2025 р.	

Студент

(підпис) Мороз І.І.
(прізвище та ініціали)

Керівник роботи

(підпис) Сорока Р.С.
(прізвище та ініціали)

Анотація

Мороз І.І. Облік і аудит оборотних активів ТзОВ «ПЕРСЕЙ-ПЛЮС»

Бакалаврська кваліфікаційна робота присвячена дослідженню теоретичних, нормативно-правових та прикладних аспектів обліку й аудиту оборотних активів на прикладі ТзОВ «ПЕРСЕЙ-ПЛЮС», що здійснює діяльність у сфері оптової торгівлі харчовими жирами та оліями. Метою роботи є удосконалення системи бухгалтерського обліку та внутрішнього аудиту оборотних активів з урахуванням сучасних вимог до управлінської інформації.

Об'єктом дослідження виступає процес обліку й аудиту оборотних активів у системі управління підприємством. Предметом - методичні, організаційні та практичні аспекти обліку, контролю та аудиту оборотних активів у ТзОВ «ПЕРСЕЙ-ПЛЮС».

Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків і списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи - 94 сторінки, містить 17 таблиць, 12 рисунків, 3 додатки. Список використаних джерел налічує 52 найменування.

Ключові слова: облік, аудит, оборотні активи, ефективність використання, дебіторська заборгованість, товарні запаси, грошові кошти, фінансова звітність.

Abstract

Moroz I.I. Accounting and Audit of Current Assets at LLC "PERSEY-PLUS"

The bachelor's thesis is devoted to the study of theoretical, regulatory, and practical aspects of accounting and auditing of current assets based on the case of LLC "PERSEY-PLUS", which operates in the field of wholesale trade in edible fats and oils. The aim of the study is to improve the accounting and internal audit system of current assets, taking into account modern requirements for managerial information.

The object of the study is the process of accounting and auditing of current assets within the enterprise management system. The subject of the study includes methodological, organizational, and practical aspects of accounting, control, and audit of current assets at LLC "PERSEY-PLUS".

The thesis consists of an introduction, three chapters, conclusions, and a list of references. The total volume of the work is 98 pages and includes 17 tables, 12 figures, and 3 appendices. The list of references comprises 52 sources.

Keywords: accounting, audit, current assets, efficiency of use, accounts receivable, inventories, cash, financial statements.

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ	7
1.1. Економічний зміст оборотних активів підприємства	7
1.2. Економіко-правовий аналіз нормативної бази з обліку оборотних активів	15
РОЗДІЛ 2. ЕКОНОМІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТЗОВ «ПЕРСЕЙ-ПЛЮС» ТА ОЦІНКА СТАНУ ОБЛІКУ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ	24
2.1. Аналізування фінансово-економічних показників діяльності ТЗОВ «ПЕРСЕЙ-ПЛЮС»	24
2.2. Практичні аспекти ведення обліку оборотних активів на підприємстві	37
2.3. Сучасні комп'ютерні технології ведення обліку оборотних активів на підприємстві та їх практичне застосування	48
РОЗДІЛ 3. АНАЛІЗ ТА АУДИТ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ ТЗОВ «ПЕРСЕЙ-ПЛЮС»	52
3.1. Теоретичні аспекти аудиту оборотних активів	52
3.2. Аналізування оборотних активів ТЗОВ «ПЕРСЕЙ-ПЛЮС»	60
3.3. Напрями підвищення ефективності використання оборотних активів ТЗОВ «ПЕРСЕЙ-ПЛЮС»	74
ВИСНОВКИ	83
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	86
ДОДАТКИ	91

ВСТУП

У сучасних умовах ринкової трансформації та посилення економічної конкуренції особливої актуальності набуває ефективне управління ресурсами підприємства, серед яких значну питому вагу займають оборотні активи. Саме оборотні активи забезпечують безперервність операційної діяльності, фінансову гнучкість та ліквідність підприємства, що в сукупності визначає його здатність адаптуватися до змін зовнішнього середовища та забезпечувати фінансову стійкість. Оскільки значна частина активів підприємств України представлена саме оборотними активами, питання їх раціонального обліку та ефективного контролю є надзвичайно важливим як з точки зору теорії, так і з позицій практичного управління.

У цьому контексті особливого значення набуває забезпечення прозорості та достовірності облікової інформації щодо стану й динаміки оборотних активів, що можливо лише за умов застосування сучасних методів бухгалтерського обліку й ефективного внутрішнього аудиту. ТзОВ «ПЕРСЕЙ-ПЛЮС», яке здійснює діяльність у сфері оптової торгівлі харчовими жирами та оліями, у своїй господарській практиці широко використовує оборотні активи, насамперед товарні запаси, дебіторську заборгованість та грошові кошти. У зв'язку з цим виникає необхідність дослідження системи обліку та внутрішнього аудиту оборотних активів як інструментів забезпечення достовірності фінансової інформації та підвищення ефективності управлінських рішень.

Метою бакалаврської кваліфікаційної роботи є дослідження теоретичних засад і практичних аспектів обліку та внутрішнього аудиту оборотних активів на прикладі ТзОВ «ПЕРСЕЙ-ПЛЮС» з урахуванням особливостей застосування автоматизованої системи обліку BAS.

Для досягнення поставленої мети в роботі було сформульовано наступні завдання:

- розкрити економічну сутність, функції, структуру та класифікацію оборотних активів;
- дослідити нормативно-правове регулювання обліку оборотних активів відповідно до національних стандартів бухгалтерського обліку;
- проаналізувати стан, динаміку та структуру оборотних активів підприємства за 2022-2024 роки на основі даних фінансової звітності (балансу та звіту про фінансові результати);
- охарактеризувати організацію бухгалтерського обліку оборотних активів у програмному середовищі BAS;
- дослідити стан організації внутрішнього аудиту оборотних активів та виявити основні проблеми, що потребують вдосконалення;
- розробити рекомендації щодо підвищення ефективності обліку та аудиту оборотних активів у контексті покращення загального фінансового стану підприємства.

Об'єктом дослідження є процес обліку й аудиту оборотних активів у системі управління підприємством. Предметом дослідження виступають методичні й організаційні аспекти обліку, контролю та внутрішнього аудиту оборотних активів у ТзОВ «ПЕРСЕЙ-ПЛЮС».

У дослідженні використано загальнонаукові методи пізнання: аналіз і синтез - для уточнення економічного змісту оборотних активів; абстрагування та узагальнення - для формулювання класифікаційних ознак; індукцію й дедукцію - при побудові логіки дослідження; табличний та графічний методи - для візуалізації аналітичних даних; економіко-статистичні методи - при аналізі динаміки та структури оборотних активів; порівняльний аналіз - для оцінювання змін у структурі активів та ефективності їх використання.

Інформаційну базу дослідження становлять нормативно-правові акти України з бухгалтерського обліку, національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку, первинні документи, реєстри аналітичного й синтетичного обліку, а також фінансова звітність ТзОВ «ПЕРСЕЙ-ПЛЮС» за

2022-2024 роки. Також було використано наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених з питань обліку та аудиту оборотних активів.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що на основі проведеного аналізу сформульовано конкретні напрями вдосконалення організації обліку й внутрішнього аудиту оборотних активів на досліджуваному підприємстві. Запропоновані заходи можуть бути використані в подальшій практиці фінансово-економічної діяльності ТзОВ «ПЕРСЕЙ-ПЛЮС» для підвищення обґрунтованості управлінських рішень, оптимізації використання оборотних ресурсів та покращення фінансової стабільності підприємства в цілому.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ

1.1. Економічний зміст оборотних активів підприємства

Оборотні активи є важливою складовою економічного потенціалу підприємства, оскільки саме вони забезпечують безперервність виробничого циклу, підтримують ліквідність, а також визначають здатність суб'єкта господарювання виконувати свої короткострокові зобов'язання. У структурі майна підприємства оборотні активи займають гнучку позицію, що дозволяє оперативно реагувати на зміну ринкової кон'юнктури, регулювати обсяги виробництва та реалізації продукції, адаптуватися до змін у політиці постачальників і споживачів, а також оптимізувати фінансові потоки з урахуванням потреб підприємства.

У загальному економічному значенні оборотні активи - це ресурси, які призначені для використання протягом одного операційного циклу або одного року, залежно від того, який із цих періодів є довшим. На відміну від необоротних активів, які формують матеріально-технічну основу діяльності підприємства і мають тривалий строк використання, оборотні активи є постійно змінюваними: вони переходять з однієї форми в іншу, створюючи замкнений кругообіг вартості. Зокрема, грошові кошти використовуються для придбання сировини, яка після технологічної обробки перетворюється у готову продукцію; остання реалізується, а отримані доходи повертаються до підприємства у вигляді грошових коштів, і цикл повторюється.

У сучасному економічному дискурсі категорія «оборотні активи» набула широкого вжитку у вітчизняній науковій літературі відносно нещодавно, що зумовлено переходом України на національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку (П(С)БО). Саме з моменту впровадження цих стандартів поняття «оборотні активи» отримало чітке визначення з точки зору бухгалтерського обліку, що, у свою чергу, дещо ускладнило його адаптацію для

використання у суміжних галузях економічної науки. До цього у вітчизняній теоретичній спадщині переважали такі терміни, як «оборотні фонди», «оборотні кошти» та «оборотний капітал», стосовно змісту яких тривалий час точилися інтенсивні наукові дискусії. З огляду на еволюцію підходів до трактування даних понять, доцільним є уточнення їх семантики та обґрунтування авторського бачення. На нашу думку, доцільно замість терміна «оборотні фонди» вживати більш узагальнену і водночас економічно обґрунтовану категорію «оборотний капітал».

Оборотні активи доцільно визначити як сукупність грошових коштів, їх еквівалентів та товарно-матеріальних цінностей, які постійно перебувають у процесі кругообігу і забезпечують безперервне функціонування операційного циклу підприємства. Склад, структура та функціональне призначення оборотних активів є достатньо різноманітними, що зумовлює необхідність їх попередньої класифікації для ефективного управління та планування. Склад оборотних активів розкриває елементний зміст кожної статті, тоді як їх структура характеризує співвідношення між окремими компонентами в загальному обсязі оборотного капіталу підприємства.

У різних галузях національного господарства структура і склад оборотних активів формуються під впливом особливостей технологічного процесу, системи постачання, матеріально-технічного забезпечення та організації збуту. Аналіз складу оборотних активів доцільно здійснювати з урахуванням індивідуальних характеристик діяльності підприємства, його галузевої належності, обсягів виробництва та цілей аналізу. Водночас слід враховувати, що оборотні активи можуть функціонувати як у грошовій (монетарній), так і в матеріальній (немонетарній) формі.

Класифікація оборотних активів здійснюється за кількома ознаками: залежно від участі у кругообігу коштів, за місцем у процесі відтворення, за методами планування та регулювання, а також за джерелами формування (рис. 1.1.).

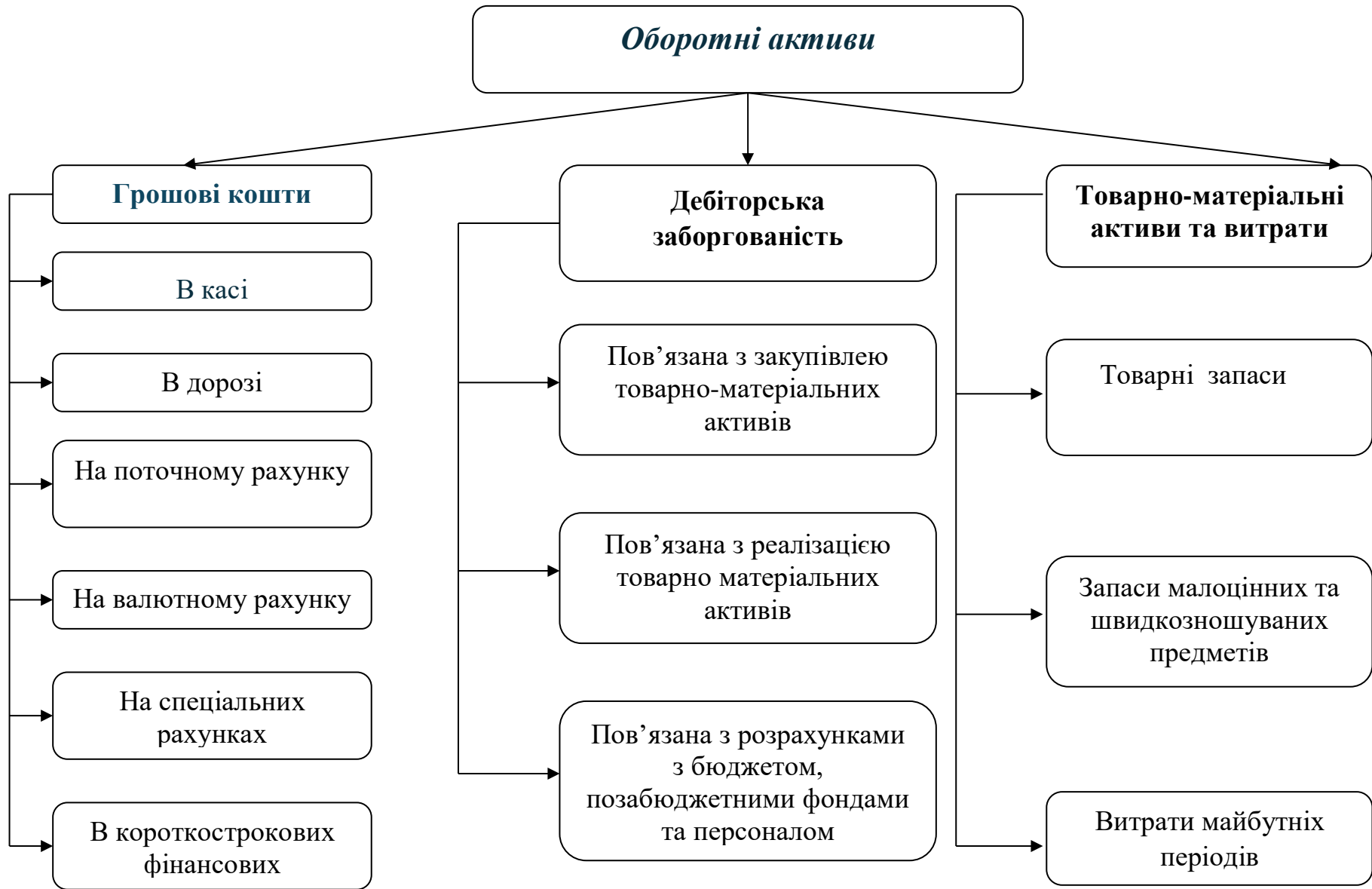

Рис. 1.1. Склад оборотних активів

Відповідно до першої класифікаційної ознаки виділяють оборотні виробничі фонди (виробничі запаси, незавершене виробництво, напівфабрикати власного виробництва) та фонди обігу (готова продукція, грошові кошти, дебіторська заборгованість). Співвідношення між цими групами активів у різних галузях може суттєво відрізнятись, що пояснюється специфікою організації виробничих та збутових процесів.

Ефективне управління оборотними активами передбачає досягнення оптимального балансу між оборотними виробничими фондами та фондами обігу. Для цього важливо удосконалювати системи постачання, підвищувати рівень логістичної координації, зменшувати обсяги товарних залишків, а також оптимізувати взаєморозрахунки з контрагентами. Значне накопичення грошових коштів на рахунках без їх ефективного використання уповільнює оборот капіталу, що негативно впливає на загальну рентабельність підприємства.

Залежно від можливості нормування оборотні активи поділяють на нормовані та ненормовані. До нормованих належать товарно-матеріальні цінності, що підлягають плановому регулюванню: виробничі запаси, незавершене виробництво, готова продукція, кошти у розрахунках з дебіторами та грошові ресурси. Їх розмір визначається виходячи з потреб підприємства у забезпеченні безперервного виробничого процесу. На багатьох підприємствах нормовані активи формують понад 80 % загального обсягу оборотного капіталу, що дає змогу ефективно планувати виробничі цикли.

Ненормовані оборотні активи включають дебіторську заборгованість за розрахунками, інші поточні активи, залишки грошових коштів, які не мають стабільного розміру. Їх зростання, зокрема за рахунок простроченої дебіторської заборгованості, свідчить про фінансові ризики і знижує ефективність використання оборотного капіталу. Раціональне управління ненормованими активами потребує постійного моніторингу та оперативного реагування для підтримки ліквідності підприємства.

Фінансування оборотних активів здійснюється за рахунок власних,

позикових і залучених коштів. Власні оборотні кошти формуються за рахунок частини статутного капіталу і прибутку, залишеного на підприємстві. Вони забезпечують стабільність функціонування підприємства та зменшують залежність від зовнішніх джерел. Позикові кошти, зокрема короткострокові банківські кредити, є важливим джерелом, однак потребують ефективного фінансового планування з урахуванням витрат на обслуговування боргу. Залучені кошти – це переважно кредиторська заборгованість, зобов'язання перед бюджетом, фондами, працівниками тощо.

Отже, класифікація та оцінка оборотних активів дозволяє обґрунтувати обсяг потреби в обіговому капіталі, визначити оптимальні джерела його фінансування та забезпечити стабільну роботу підприємства. У поєднанні з ефективним фінансовим менеджментом це сприяє підтриманню високого рівня платоспроможності, підвищенню рентабельності діяльності та забезпеченню фінансової стійкості суб'єкта господарювання в умовах нестабільного зовнішнього середовища.

Основними функціями оборотних активів є: забезпечення безперервного процесу виробництва, підтримка оптимального рівня ліквідності, збереження фінансової гнучкості, формування прибутку шляхом обігу ресурсів, забезпечення платоспроможності підприємства. Вони виконують роль мобільного фінансового ресурсу, який швидко трансформується в інші форми і дозволяє адаптувати діяльність підприємства до змін кон'юнктури ринку. Крім того, оборотні активи виступають важливим джерелом інформації для внутрішнього та зовнішнього аналізу, оскільки їх ефективність прямо впливає на фінансові результати діяльності.

Оцінювання оборотних активів здійснюється за первісною, балансовою, чистою реалізаційною вартістю залежно від виду активу. Наприклад, товарно-матеріальні запаси можуть оцінюватися за методом середньозваженої вартості, FIFO або LIFO. Дебіторська заборгованість відображається за амортизованою собівартістю за вирахуванням резерву сумнівних боргів. Грошові кошти

оцінюються номінально. Точна та обґрунтована оцінка оборотних активів є критично важливою для складання фінансової звітності, розрахунку фінансових коефіцієнтів та прийняття управлінських рішень.

Склад оборотних активів є різноманітним і включає такі основні групи: виробничі запаси (сировина, матеріали, паливо, тара, запасні частини), незавершене виробництво, готову продукцію і товари, дебіторську заборгованість, грошові кошти, короткострокові фінансові інвестиції, витрати майбутніх періодів, а також інші поточні активи. Кожна з цих груп має свої функціональні особливості та визначає певні аспекти діяльності підприємства. Наприклад, наявність значної частки дебіторської заборгованості може свідчити як про активну політику залучення клієнтів через надання відстрочок платежу, так і про ризики неповернення коштів. Водночас надлишкові товарні запаси можуть створювати ілюзію фінансової стабільності, але фактично «заморожують» оборотні кошти, знижуючи загальну ефективність підприємницької діяльності.

Особливе значення у системі оборотних активів займають грошові кошти, оскільки вони є універсальним платіжним засобом, за допомогою якого підприємство здійснює розрахунки з постачальниками, працівниками, бюджетом, банками та іншими контрагентами. Рівень наявності грошових коштів визначає платоспроможність підприємства, а отже – його здатність функціонувати без ризику неплатоспроможності. У зв'язку з цим ефективно управління грошовими потоками, що включає планування надходжень та витрат, має стати однією з ключових складових фінансової стратегії підприємства.

Економічна суть оборотних активів тісно пов'язана з такими категоріями, як ліквідність, прибутковість і ризик. Високоліквідні активи, наприклад грошові кошти та короткострокові фінансові інвестиції, можуть бути швидко мобілізовані для покриття поточних потреб, однак водночас вони можуть не приносити високого доходу. Натомість дебіторська заборгованість чи товарні запаси мають нижчий рівень ліквідності, але забезпечують функціонування

операційного циклу та впливають на обсяги реалізації продукції. Таким чином, управління оборотними активами вимагає постійного балансування між дохідністю, ризиковістю і ліквідністю, що становить одне з основних завдань фінансового менеджменту.

Кругообіг оборотних активів є відображенням динамічності діяльності підприємства. Тривалість одного обороту свідчить про те, за скільки днів повністю відновлюється цикл перетворення активів у грошові кошти. Чим вища оборотність активів, тим ефективніше вони використовуються, і тим менше ресурсів підприємству потрібно для забезпечення заданих обсягів діяльності. Зниження оборотності, навпаки, може вказувати на надлишкові запаси, проблеми з реалізацією або затримки в надходженні платежів від покупців, що зумовлює необхідність постійного аналізу та контролю цього показника.

Раціональне управління оборотними активами включає низку заходів, спрямованих на оптимізацію обсягів, структури та швидкості обігу кожного їх виду. Управління запасами включає визначення оптимального рівня замовлень і строків поповнення. Управління дебіторською заборгованістю передбачає аналіз платоспроможності клієнтів, установлення кредитних лімітів і умов розрахунків, моніторинг прострочених платежів. Управління грошовими коштами включає планування грошових потоків, контроль за платоспроможністю та підбір ефективних інструментів короткострокового інвестування вільних ресурсів.

Фінансова стабільність підприємства значною мірою залежить від стану та ефективності використання оборотних активів. Їх недолік може призводити до порушення виробничого процесу, зниження виручки та підвищення ризику неплатоспроможності. Надлишкові ж обсяги активів свідчать про неефективне використання ресурсів, призводять до збільшення витрат на зберігання, погіршення фінансових коефіцієнтів. Ключовими індикаторами стабільності є: коефіцієнт оборотності, тривалість одного обороту, коефіцієнт покриття, забезпеченість оборотних активів власними коштами. За умови підтримання оптимального балансу між обсягами, структурою та джерелами формування

оборотних активів підприємство може не лише забезпечити поточну платоспроможність, але й сформувавши основу для довгострокового сталого розвитку.

Не менш важливою є й класифікація оборотних активів за джерелами формування. Власні оборотні кошти утворюються за рахунок нерозподіленого прибутку, амортизаційних відрахувань або статутного капіталу, а залучені – у вигляді короткострокових банківських кредитів, товарного кредиту, авансів отриманих, зобов'язань перед працівниками, бюджетом тощо. Надмірна залежність від позикових джерел може призводити до зниження фінансової незалежності, підвищення ризику ліквідності та зростання вартості капіталу.

Таким чином, оборотні активи виконують низку важливих функцій: вони є основою для поточної виробничої та комерційної діяльності, забезпечують фінансову гнучкість, слугують засобом швидкої реакції на зміни ринку, а також виступають індикатором ефективності використання ресурсів. Їх раціональне управління сприяє досягненню стратегічних цілей підприємства, зниженню операційних витрат, оптимізації грошових потоків і формуванню позитивного фінансового іміджу серед інвесторів, банків та інших зацікавлених сторін. Економічна сутність оборотних активів не може розглядатися у відриві від загальної стратегії розвитку підприємства, його інвестиційної політики, фінансової стабільності та рівня ризик-менеджменту, що ще раз підкреслює їх ключову роль у системі корпоративного управління.

1.2. Економіко-правовий аналіз нормативної бази з обліку оборотних активів

Методологічна основа обліку оборотних активів формується на перетині бухгалтерського, фінансового та господарського права, що зумовлює потребу в комплексному підході до аналізу відповідної нормативної бази. Закон України

«Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [1] визначає загальні принципи організації обліку та звітності, тоді як конкретні аспекти визнання, оцінки та розкриття інформації про окремі елементи оборотних активів регламентуються відповідними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку - П(С)БО 9 «Запаси», П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість», П(С)БО 13 «Фінансові інструменти» тощо [3, 4, 6].

З точки зору Міжнародних стандартів фінансової звітності, аналогічні питання розкриваються у таких стандартах, як IAS 2 «Inventories», IAS 7 «Statement of Cash Flows», IFRS 9 «Financial Instruments» [10, 11, 12]. Суттєва різниця між П(С)БО та МСФЗ полягає у підходах до оцінки активів - П(С)БО переважно ґрунтується на історичній вартості, тоді як МСФЗ передбачає справедливую оцінку, що вимагає періодичної переоцінки й відображення змін вартості у звітності.

Інтерпретація понять, принципів та критеріїв визнання активів, які застосовуються у міжнародній практиці, значно ширша й більш гнучка, порівняно з українським нормативним підходом. Наприклад, поняття «оборотності» в МСФЗ пов'язане не стільки з термінами, скільки з економічною сутністю та характером використання активу в бізнесі.

Загалом, нормативно-правова база, що регламентує облік оборотних активів (табл. 1.1), виступає не лише інструментом регулювання, а й важелем підвищення економічної ефективності управлінських рішень. Її сучасне трактування та застосування відкриває для підприємств нові можливості в контексті забезпечення фінансової стабільності, інвестиційної привабливості та відповідності найкращим міжнародним практикам.

До 2015 року нормативне регулювання бухгалтерського обліку в Україні формувалося на основі Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» (1999 р.), а також низки положень (стандартів) бухгалтерського обліку, розроблених Міністерством фінансів України з урахуванням рекомендацій Міжнародної федерації бухгалтерів [1, 3-7].

Таблиця 1.1

Характеристика нормативно-правових актів з обліку оборотних активів

№	Назва нормативного акту	Сутнісна характеристика	Переваги застосування	Недоліки застосування
1	Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»	Визначає загальні принципи ведення бухобліку, обов'язки підприємств щодо складання звітності та регулювання облікової політики.	Універсальність, правова визначеність, основа для інших П(С)БО.	Не враховує специфіку окремих галузей, не деталізує методики обліку.
2	П(С)БО 9 «Запаси»	Регламентує порядок оцінки, визнання та списання товарно-матеріальних запасів.	Простота застосування, чіткі методи оцінки (ФІФО, середньозважена).	Обмежена гнучкість, неможливість врахування справедливої вартості.
3	П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість»	Визначає порядок обліку, класифікації та резервування сумнівної дебіторської заборгованості.	Врахування простроченої заборгованості, створення резервів.	Модель резервування спрощена порівняно з МСФЗ.
4	П(С)БО 13 «Фінансові інструменти»	Визначає правила обліку фінансових активів та зобов'язань, у т.ч. короткострокових інвестицій.	Відображає основні категорії фінансових інструментів.	Вузький обсяг охоплення, не враховує складні фінансові інструменти.
5	IAS 2 «Inventories»	Встановлює міжнародні правила оцінки запасів за найменшою з вартостей - собівартістю або чистою реалізаційною вартістю.	Забезпечує реалістичну оцінку, зменшує ризик завищення активів.	Вимагає складніших процедур обліку та оцінки.
6	IFRS 9 «Financial Instruments»	Запроваджує модель очікуваних кредитних втрат для обліку дебіторки, розширює класифікацію фінансових інструментів.	Дає можливість більш точного прогнозування втрат, адаптація до змін ринку.	Необхідність застосування прогнозних моделей, більші витрати на аудит.
7	IAS 7 «Statement of Cash Flows»	Регламентує порядок складання звіту про рух грошових коштів - прямим або непрямим методом.	Стандартизує форму звіту, дає змогу аналізувати ліквідність.	Високі вимоги до розкриття, складність при трансформації звітності.
8	Постанова КМУ № 419 «Про затвердження Порядку подання фінансової звітності»	Визначає етапи переходу України до МСФЗ, зокрема для підприємств, що становлять суспільний інтерес.	Чіткий механізм імплементації, узгоджений з європейською практикою.	Повільне впровадження, недостатня технічна підтримка.

Продовження табл. 1.1

9	Наказ Мініну № 73 «Про затвердження П(С)БО 1»	Визначає загальні вимоги до фінансової звітності підприємств в Україні, її структуру та обов'язкові елементи.	Забезпечує уніфікацію звітності, доступність для аналізу.	Потребує трансформації звітності для іноземних користувачів.
10	Закон України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність»	Встановлює вимоги до незалежного аудиту та підтвердження звітності, зокрема для підприємств, що подають звітність за МСФЗ.	Підвищує довіру до звітності, забезпечує контроль якості.	Підвищення вартості ведення обліку через потребу в зовнішньому аудиті.

Джерело: власна розробка автора на основі [1-12]

Особливістю цього періоду була обмежена гнучкість у застосуванні облікових політик, централізована звітність та відсутність вимог до розкриття інформації у примітках до фінансової звітності. Це обумовлювалося централізованим підходом державного регулювання, тоді як МСФЗ вже тоді пропонували більш гнучке середовище для розкриття змісту економічних операцій.

Для підприємств торгівлі, таких як ТЗОВ «ПЕРСЕЙ-ПЛЮС», система обліку у той період була орієнтована на детальну інвентаризацію та контроль товарних залишків, що обумовлювалося особливостями товарного обліку, необхідністю точного відображення обігу товарів та звірення первинних документів. Однак оцінка запасів на балансі проводилася переважно за собівартістю, без урахування тенденцій ринку або коливань вартості аналогічних товарів.

Застосування одного з чотирьох методів списання запасів (ідентифікована собівартість відповідної одиниці запасів; середньозважена собівартість; ФІФО; ЛІФО - останній скасовано) мало вирішальне значення для формування фінансового результату. Натомість на рівні МСФЗ метод ЛІФО не застосовується, а метод справедливої вартості і нижчої вартості реалізації значно гнучкіший.

Таким чином, до 2015 року нормативна база бухгалтерського обліку в Україні мала чітку структуру, однак залишалася жорстко стандартизованою і

менш гнучкою порівняно з міжнародною практикою, що, своєю чергою, впливало на аналітичні можливості фінансової звітності.

Починаючи з 2015 року, в Україні спостерігається поступова трансформація системи бухгалтерського обліку у напрямку наближення до міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ). Основною метою цих змін стало створення прозорої, уніфікованої та більш гнучкої системи обліку, яка забезпечує користувачів фінансової звітності якісною та достовірною інформацією про фінансовий стан підприємств.

У контексті обліку оборотних активів основними змінами стали:

посилення вимог до розкриття інформації про запаси, дебіторську заборгованість, грошові кошти та їх еквіваленти;

впровадження елементів справедливої оцінки та перегляду термінів визнання активів;

адаптація підприємств, які підлягають обов'язковому застосуванню МСФЗ, до нових методик формування фінансової звітності.

З 2015 року підприємства, що становлять суспільний інтерес (у тому числі великі торгові компанії), зобов'язані формувати фінансову звітність за міжнародними стандартами. Це також стосується підприємств, які прагнуть залучити інвестиції, кредитування чи вийти на міжнародний ринок.

У рамках адаптації МСФЗ в Україні почали застосовуватися такі стандарти, як:

IAS 2 „Inventories“ - щодо оцінки запасів за нижчою з вартості придбання або чистої реалізаційної вартості;

IFRS 9 „Financial Instruments“ - щодо обліку дебіторської заборгованості з урахуванням очікуваних кредитних втрат;

IAS 7 „Statement of Cash Flows“ - щодо складання звітності про рух грошових коштів.

Для підприємств, подібних до ТЗОВ „ПЕРСЕЙ-ПЛЮС“, зміни у нормативній базі стали каталізатором перегляду облікової політики. В умовах

зміни цін, сезонних коливань попиту та значних витрат на зберігання й логістику особливої актуальності набуває застосування методів оцінки запасів, які дозволяють адекватно відобразити вартість оборотних активів.

Окрім того, важливу роль у новій нормативній системі відіграють методичні рекомендації Мінфіну щодо обліку окремих елементів оборотних активів, наприклад, щодо знецінення запасів, визнання сумнівної дебіторської заборгованості тощо.

Загалом, після 2015 року облік оборотних активів в Україні вийшов на новий рівень, що характеризується більшим рівнем відповідальності бухгалтера, розширеними вимогами до документального підтвердження оцінки активів і динамічним оновленням облікової політики відповідно до змін у середовищі господарювання. Це створює необхідність у постійному підвищенні кваліфікації фахівців з бухгалтерського обліку та використанні програмного забезпечення, сумісного з вимогами МСФЗ та XBRL.

Порівняння національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку (П(С)БО) та Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ) дозволяє виявити суттєві відмінності як у методології, так і в підходах до розкриття інформації про оборотні активи. Для підприємств, які провадять діяльність у сфері оптової торгівлі, зокрема таких, як ТзОВ «ПЕРСЕЙ-ПЛЮС», ці відмінності мають практичне значення у формуванні облікової політики та фінансової звітності.

Насамперед, у П(С)БО та МСФЗ існують відмінності в оцінці запасів. П(С)БО 9 «Запаси» передбачає оцінку за первісною вартістю, а в разі її зниження - за чистою вартістю реалізації. Аналогічна норма міститься в IAS 2 «Inventories», однак МСФЗ більш жорстко підходять до необхідності перегляду вартості запасів і вимагають регулярного тестування на знецінення, особливо в умовах нестабільних ринків.

Крім того, П(С)БО допускають декілька методів списання запасів (ФІФО, ідентифікована собівартість, середньозважена собівартість), тоді як метод ЛІФО

заборонений. МСФЗ також передбачають ті самі методи, за винятком ЛПФО, але вимагають більш суворого обґрунтування вибору методу з позицій достовірності звітності та дотримання принципу послідовності.

Що стосується дебіторської заборгованості, у П(С)БО 10 вона класифікується на поточну та довгострокову, а її знецінення визначається за рахунок резерву сумнівних боргів. IFRS 9 натомість вимагає застосування моделі очікуваних кредитних втрат, що ґрунтується на оцінці ймовірності дефолту контрагента, що потребує складнішої аналітики і часто – залучення прогнозної інформації.

Рух грошових коштів у П(С)БО 4 «Звіт про рух грошових коштів» та IAS 7 також регулюється подібно, однак МСФЗ висувають додаткові вимоги до класифікації потоків за видами діяльності та використання непрямого методу при складанні звіту. Водночас, у П(С)БО більш поширене використання прямого методу.

Розкриття інформації - ще один суттєвий аспект. Якщо П(С)БО встановлюють мінімальні вимоги до обов'язкових форм фінансової звітності, то МСФЗ вимагають докладних приміток, що пояснюють сутність та зміну кожної статті звітності. Для підприємств, які працюють на конкурентному ринку, як ТзОВ «ПЕРСЕЙ-ПЛЮС», такий підхід дозволяє забезпечити вищу довіру з боку банків, партнерів та потенційних інвесторів.

Таким чином, МСФЗ передбачають більш гнучку, проте одночасно вимогливішу систему стандартів обліку. Вона базується на професійному судженні, принципі переваги економічної сутності над юридичною формою, прозорості й обґрунтованості оцінок. Водночас П(С)БО орієнтовані на спрощену та уніфіковану модель обліку, що знижує аналітичну цінність звітності, але полегшує її складання для малого та середнього бізнесу. Вибір між системами обліку має бути зумовлений як законодавчими вимогами, так і стратегією розвитку конкретного підприємства.

Зміни у нормативно-правовому регулюванні бухгалтерського обліку в

Україні, а також поступова імплементація міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ), суттєво вплинули на формування та реалізацію облікової політики підприємств. У цьому контексті облікова політика ТзОВ «ПЕРСЕЙ-ПЛЮС», що провадить діяльність у сфері оптової торгівлі харчовими оліями та жирами, зазнала низки трансформацій, спрямованих на підвищення прозорості, достовірності та аналітичності облікової інформації.

Передусім, підприємство адаптувало підходи до оцінки запасів відповідно до вимог П(С)БО 9 та наближених положень МСФЗ. У сучасних умовах активного цінового коливання на ринку харчових продуктів виникає об'єктивна необхідність застосування не лише історичної, а й справедливої вартості у випадках, коли існує зниження ринкових цін. З метою запобігання завищенню вартості активів у звітності, до облікової політики було включено процедури періодичного перегляду вартості запасів на кінець звітного періоду.

Окрему увагу в обліковій політиці було приділено дебіторській заборгованості. Під впливом норм IFRS 9 підприємство запровадило внутрішні процедури оцінки кредитоспроможності контрагентів, а також резервування сумнівних боргів на основі аналізу прострочення платежів, що дозволяє формувати обґрунтовану оцінку очікуваних кредитних втрат. Це особливо важливо в умовах значної клієнтської бази та наявності довгострокових контрактів поставки.

Щодо грошових коштів, ТзОВ «ПЕРСЕЙ-ПЛЮС» застосовує прямий метод складання звіту про рух грошових коштів згідно з П(С)БО 4, однак в аналітичній роботі намагається також моделювати звітність за непрямим методом, що рекомендований IAS 7. Такий підхід сприяє глибшому аналізу фінансової стабільності та ліквідності.

Після 2018 року підприємство впровадило програмне забезпечення для автоматизації фінансової звітності та адаптації до міжнародних форматів. Це дозволяє оперативно формувати звітність за єдиними стандартами, зменшуючи ризики технічних помилок та спрощуючи аудит.

Таким чином, нормативна база чинить суттєвий вплив на формування облікової політики ТзОВ «ПЕРСЕЙ-ПЛЮС», спонукаючи до модернізації підходів до ведення бухгалтерського обліку, удосконалення аналітичних інструментів та забезпечення сумісності звітності із сучасними вимогами до фінансової прозорості. Адаптація до нових стандартів створює умови для ефективнішого управління активами та підвищення інвестиційної привабливості підприємства.

Проведений аналіз свідчить про багаторівневу структуру нормативного забезпечення бухгалтерського обліку оборотних активів, яка формувалася поступово під впливом як національних законодавчих ініціатив, так і міжнародних імперативів у сфері обліку та звітності.

Порівняльний аналіз національних П(С)БО та МСФЗ дозволив виявити ключові розбіжності в методології оцінки запасів, дебіторської заборгованості, обліку грошових коштів та в підходах до розкриття інформації. МСФЗ передбачають глибший аналітичний рівень та професійне судження бухгалтера, тоді як П(С)БО спрощують облік, але обмежують гнучкість і деталізацію звітності.

РОЗДІЛ 2

ЕКОНОМІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТЗОВ «ПЕРСЕЙ-ПЛЮС» ТА ОЦІНКА СТАНУ ОБЛІКУ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ

2.1. Аналізування фінансово-економічних показників діяльності ТЗОВ «ПЕРСЕЙ-ПЛЮС»

Товариство з обмеженою відповідальністю «ПЕРСЕЙ-ПЛЮС» (далі ТЗОВ «ПЕРСЕЙ-ПЛЮС») є суб'єктом підприємництва, яке здійснює оптову торгівлю харчовими жирами та оліями. ТЗОВ «ПЕРСЕЙ-ПЛЮС» розташоване за адресою: 81115, Львівська область, Львівський район, село Оброшине, вулиця Богуна, 16а, офіс 3.

Як суб'єкт підприємництва ТЗОВ «ПЕРСЕЙ-ПЛЮС» зареєстроване 14.09.2012 р. Суб'єкт підприємництва функціонує відповідно до чинного законодавства України, включаючи Конституцію, Цивільний та Господарський кодекси, закони «Про господарські товариства», «Про зовнішньоекономічну діяльність» та інші нормативно-правові акти, а також на підставі власного Статуту.

Товариство з обмеженою відповідальністю - це підприємство зі статутним капіталом, поділеним на частки (паї), розміри яких визначені установчими документами. Така організаційно-правова форма передбачає внесення капіталу учасниками, кількість яких, зазвичай, не перевищує десяти осіб.

Рішення про створення ТЗОВ «ПЕРСЕЙ-ПЛЮС» було обумовлене прагненням засновників забезпечити захист особистого майна від можливих претензій кредиторів, отримати доступ до фінансових ринків та можливість здійснювати зовнішньоекономічну діяльність. Така форма власності сприяє економічній безпеці підприємства, особливо у протидії рейдерським атакам, оскільки коло засновників є обмеженим і контрольованим.

Загальні відомості про ТЗОВ «ПЕРСЕЙ-ПЛЮС», відповідно до даних

відкритої платформи Опендатабот, наведено в табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Загальні реєстраційні відомості про ТзОВ «ПЕРСЕЙ-ПЛЮС»

Повне найменування	ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «ПЕРСЕЙ-ПЛЮС»
Скорочене найменування	ТОВ «ПЕРСЕЙ-ПЛЮС»
Код ЄДРПОУ	38411723
Юридична адреса	81115, Україна, Пустомитівський р-н, Львівська обл., село Оброшине, вулиця І. Богуна, будинок, 16а, квартира, 3
Місце провадження господарської діяльності	81115, Україна, Пустомитівський р-н, Львівська обл., село Оброшине, вулиця І. Франка 8
Основний вид діяльності (КВЕД)	46.33 - Оптова торгівля молочними продуктами, яйцями, харчовими оліями та жирами
Засновник юридичної особи	Подоба Леся Павлівна
Кінцевий бенефіціарний власник	Подоба Леся Павлівна
Керівник	Русин Оксана Петрівна
Розмір статутного капіталу	20 000 ₪
Організаційно-правова форма ведення бізнесу	Товариство з обмеженою відповідальністю
Система оподаткування	Загальна система оподаткування. Платник ПДВ № 384117213253 станом на 02.05.2025

Джерело: складено автором на основі <https://opendatabot.ua/c/38411723>

Як юридична особа, ТзОВ «ПЕРСЕЙ-ПЛЮС» володіє повною господарською самостійністю. Воно має власний баланс, активи, як оборотні, так і основні, працює на принципах господарського розрахунку, самокупності, самофінансування (включаючи валютне), а також самостійно розробляє програми економічного та соціального розвитку.

Майно підприємства сформовано за рахунок внесків одного учасника -

громадянина України.

Вся продукція підприємства має сертифікати якості, з якими можуть ознайомитись усі зацікавлені покупці.

Статутний капітал Товариства становить 20 000,00 грн і формується за рахунок грошових внесків учасників на банківський рахунок або до каси, а також через передачу до статутного капіталу майна, майнових чи інших прав, що мають грошову оцінку.

Основні види діяльності ТзОВ «ПЕРСЕЙ-ПЛЮС» відображені на рис. 2.1.

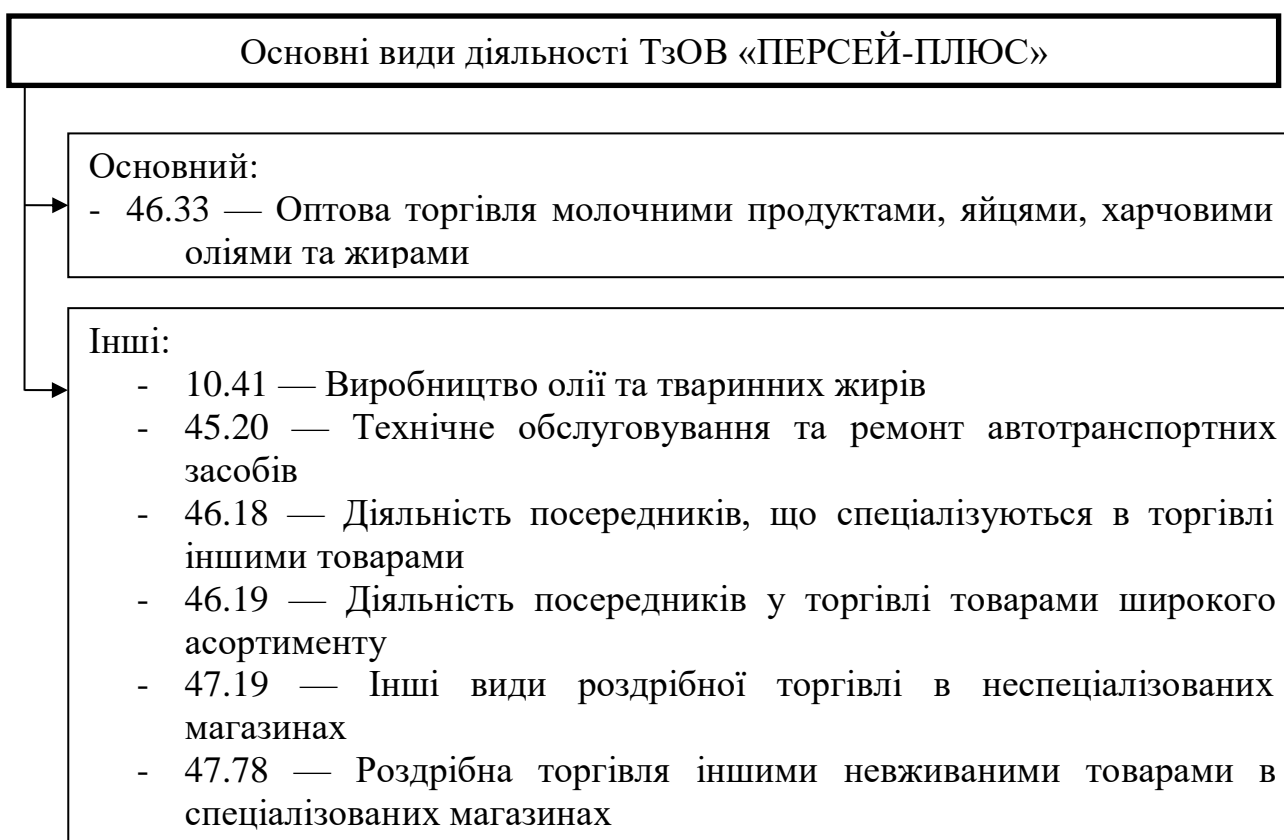

Рис. 2.1. Основні види діяльності ТзОВ «ПЕРСЕЙ-ПЛЮС»

З метою глибшого розуміння особливостей функціонування підприємства було здійснено SWOT-аналіз, який дозволив виявити ключові переваги та недоліки ТзОВ «ПЕРСЕЙ-ПЛЮС» а також оцінити зовнішні можливості та загрози, що можуть впливати на його діяльність. Узагальнені результати аналізу представлено в табл. 2.2.

SWOT-аналіз ТзОВ «ПЕРСЕЙ-ПЛЮС»

S - Сильні сторони:	W - Слабкі сторони:
✓ Найявність вітчизняного інвестора (громадянин України): доступ до фінансування, сучасного обладнання та ноу-хау. ✓ Власна виробнича база та кваліфікований персонал - стабільність у переробці сировини. ✓ Юридична чіткість та прозорість: діяльність регламентована відповідно до законодавства України та Статуту. ✓ Сертифікована продукція - висока довіра з боку покупців. ✓ Невелика кількість засновників - гнучкість у прийнятті рішень та контроль за управлінням.	⚠ Обмежений обсяг статутного капіталу (20 000 грн) - можливе обмеження в розвитку або залученні нових проектів. ⚠ Залежність від єдиного інвестора - ризику при зміні його інтересів або політичних обставин. ⚠ Обмежений асортимент продукції - вузька спеціалізація знижує стійкість до змін ринку. ⚠ Регіональна прив'язка до одного виробничого центру - ризик зупинки діяльності у разі локальних проблем.
O - Можливості:	T - Загрози:
Розширення ринків збуту, включно з експортом до ЄС (за підтримки німецького учасника). 🌀 Залучення нових інвестицій для модернізації виробництва або розширення лінійки товарів. 🌀 Участь у держпрограмах підтримки агропереробки та малого бізнесу. 🌀 Розвиток B2B-партнерств з харчовими компаніями та роздрібними мережами.	⚠ Коливання цін на сировину та енергоносії - впливає на рентабельність. ⚠ Висока конкуренція у сфері торгівлі харчовими продуктами. ⚠ Можливі законодавчі зміни, що стосуються агро- або зовнішньоекономічної діяльності. ⚠ Зовнішньополітичні ризики (у т.ч. санкції, проблеми з логістикою, валютні коливання).

Джерело: власна розробка автора.

Аналіз складу і структури сукупного капіталу підприємства наведено в табл. 2.3.

Аналіз складу і структури джерел формування капіталу ТзОВ «ПЕРСЕЙ-ПЛЮС» за 2022-2024 рр. (станом на 31.12)

Джерела капіталу	2022 р.		2023 р.		2024 р.		2024 р. у % до	
	сума, тис. грн.	у % до підсумку	сума, тис. грн.	у % до підсумку	сума, тис. грн.	у % до підсумку	2022р.	2023р.
1. Власний капітал, всього, в т.ч.:	1787,6	1,09	3086,4	2,37	3906,6	2,65	218,54	126,57
1.1. Статутний капітал	20	0,01	20	0,02	20	0,01	100,00	100,00
1.3. Нерозподілений прибуток	1767,6	1,08	3066,4	2,36	3886,6	2,63	219,88	126,75
2. Позичковий капітал, всього, в т.ч.:	162270,3	98,91	126981,6	97,63	143782,1	97,35	88,61	113,23
2.1. Товарна кредиторська заборгованість	11201	6,83	4742,5	3,65	7672,4	5,19	68,50	161,78
2.2. Інші поточні зобов'язання	147477,6	89,89	120937,4	92,98	133505,20	90,40	90,53	110,39
2.3. Довгострокові зобов'язання	3066,9	1,87	762,3	0,59	2215,60	1,50	72,24	290,65
Всього капіталу	164057,9	100	130068	100	147688,7	100	90,02	113,55

Джерело: розраховано автором згідно «Балансу», «Звіту про фінансові результати» (Додатки А,Б,В)

Упродовж 2022-2024 років структура та обсяги джерел формування капіталу ТзОВ «ПЕРСЕЙ-ПЛЮС» зазнали певних змін, які вказують на трансформацію підходів до фінансування господарської діяльності. Загальний обсяг капіталу станом на кінець 2024 року зріс на 13,55 % порівняно з 2023 роком, та на 90,02 % порівняно з 2022 роком, що свідчить про розширення масштабів діяльності підприємства.

Найбільш динамічним компонентом у структурі джерел виступає власний капітал, який протягом 2022-2024 років зріс у 2,2 раза - з 1 787,6 тис. грн до 3 906,6 тис. грн. Його питома вага у загальній структурі капіталу також зросла - з 1,09 % до 2,65 %. Основним джерелом приросту виступив нерозподілений прибуток, що збільшився майже на 220 % у порівнянні з 2022 роком. Така тенденція є позитивною, адже свідчить про прибуткову діяльність підприємства та зміцнення його фінансової самостійності.

Разом із тим, позичковий капітал залишається домінуючим джерелом фінансування. У 2024 році його частка становила 97,35 %, хоча у 2022 вона була ще вищою - 98,91 %. Загальний обсяг позичкових коштів скоротився у 2023 році, але зріс у 2024 на 13,23 %, що зумовлено переважно збільшенням обсягу довгострокових зобов'язань (у 2,9 раза порівняно з 2023 роком). Такий стрибок свідчить про залучення підприємством нових фінансових ресурсів із розстроченим терміном погашення, можливо - інвестиційного або кредитного характеру.

Варто також відзначити різке зростання товарної кредиторської заборгованості у 2024 році (на 61,78 % порівняно з 2023 роком), що може свідчити про збільшення обсягів товарообігу або про тимчасове перенесення розрахунків із постачальниками. Інші поточні зобов'язання, хоча і зменшилися у 2023 році, знову зросли у 2024 - на 10,39 %, що свідчить про часткове нарощення короткострокового боргового навантаження.

Зміни у структурі джерел фінансування загалом свідчать про прагнення підприємства до фінансової стабілізації через нарощування власного капіталу

при одночасному переорієнтуванні на більш довгострокові джерела позикових коштів.

Структура капіталу ТзОВ «ПЕРСЕЙ-ПЛЮС» (рис. 2.2) несе в собі великий ризик для інвесторів, оскільки у підприємства сформований недостатній обсяг і частка власного капіталу протягом всього досліджуваного періоду.

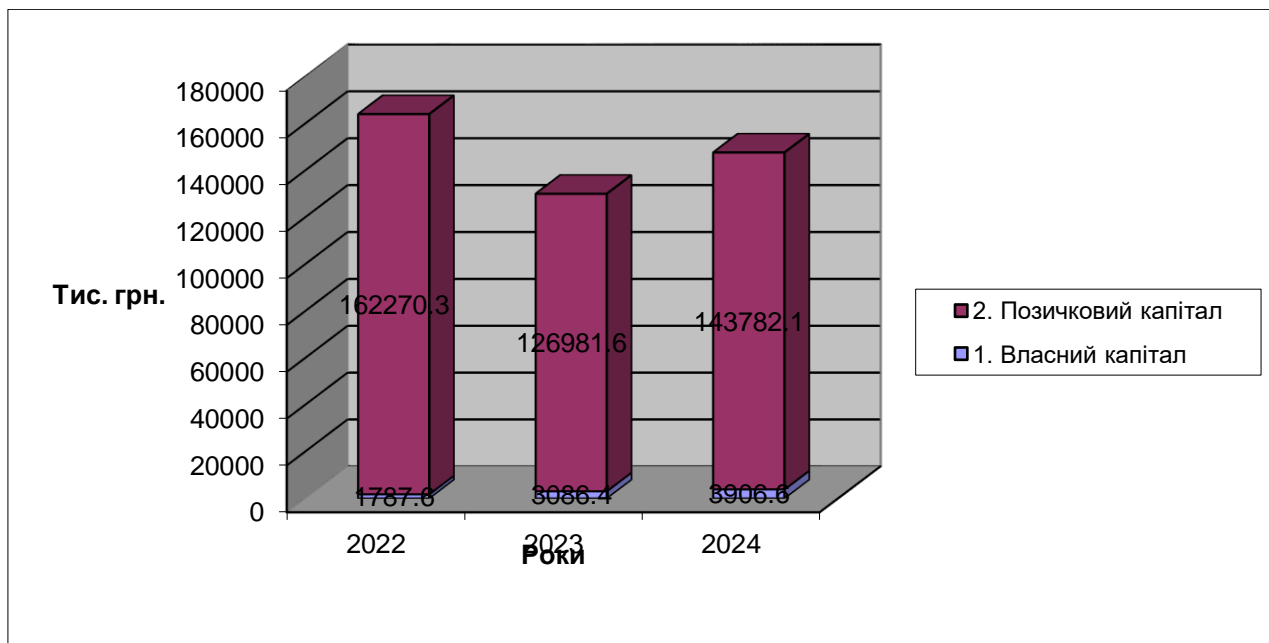

Рис. 2.2. Динаміка складових сукупного капіталу ТзОВ «ПЕРСЕЙ-ПЛЮС» за 2022-2024 рр.

Примноження власного капіталу виступає важливим індикатором ефективності фінансового менеджменту підприємства. Однією з ключових умов стабільної діяльності є раціональне інвестування капіталу в активи, яке передбачає оптимальне співвідношення між їхніми окремими елементами.

Стратегічне розміщення активів у виробничій та обіговій сферах, формування достатнього рівня виробничих запасів істотно впливають на результати фінансово-господарської діяльності підприємства. У зв'язку з цим управління капіталом вимагає ретельного аналізу структури активів для забезпечення максимально ефективного їх використання та збільшення потенціалу підприємства щодо отримання прибутку. Саме тому аналіз майнового стану підприємства доцільно починати з вивчення динаміки структури та складу капіталу, що розміщується в активах (табл. 2.4).

Аналіз складу і структури активів ТзОВ «ПЕРСЕЙ-ПЛЮС» за 2022-2024 рр. (станом на 31.12)

Види активів	2022 р.		2023 р.		2024 р.		2024 р. у % до	
	сума, тис. грн.	у % до підсумку	сума, тис. грн.	у % до підсумку	сума, тис. грн.	у % до підсумку	2022р.	2023р.
1. Імобілізовані активи	91309,6	55,66	94197,3	72,42	99224,4	67,18	108,67	105,34
1.1. Основні засоби	78806,3	48,04	75389	57,96	82931,2	56,15	105,23	110,00
2. Мобільні активи	72748,3	44,34	35870,7	27,58	48464,3	32,82	66,62	135,11
2.1. Товарні запаси	7448,2	4,54	8569,7	6,59	5329,5	3,61	71,55	62,19
2.2. Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	13335,8	8,13	4945,3	3,80	16043,7	10,86	120,31	324,42
2.3. Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	29644,5	18,07	8100,3	6,23	13764,1	9,32	46,43	169,92
2.4. Грошові кошти	67,5	0,04	424,6	0,33	1586,6	1,07	2350,52	373,67
Разом активів	164057,9	100	130068	100	147688,7	100	90,02	113,55

Джерело: розраховано автором згідно «Балансу», «Звіту про фінансові результати» (Додатки А,Б,В)

Упродовж 2022-2024 років структура та обсяги активів ТзОВ «ПЕРСЕЙ-ПЛЮС» зазнали помітних змін, які відображають стратегічні орієнтири підприємства щодо розвитку матеріальної бази, управління ліквідністю та фінансування обігового капіталу. Загальний обсяг активів підприємства у 2024 році зріс до 147688,7 тис. грн, що на 13,55 % більше, ніж у 2023 році, але все ще нижче на 9,98 % у порівнянні з 2022 роком. Така динаміка свідчить про відновлення активів після скорочення в кризовому 2023 році.

У структурі активів домінують іммобілізовані активи, тобто основні засоби та інші необоротні ресурси. У 2024 році їх частка склала 67,18 %, що дещо нижче показника 2023 року (72,42 %), проте суттєво вище за рівень 2022 року (55,66 %). Така тенденція зумовлена переважно зростанням вартості основних засобів (на 10 % у 2024 році порівняно з 2023 роком), що свідчить про інвестування підприємства у власну матеріально-технічну базу. Зростання основних засобів також може пояснюватися дооцінкою активів, модернізацією обладнання або придбанням нової техніки.

Натомість мобільні (оборотні) активи, хоч і продовжують поступатися у питомій вазі необоротним, демонструють позитивну динаміку: у 2024 році вони зросли на 35,11 % у порівнянні з 2023 роком, досягнувши 48464,3 тис. грн. При цьому відновлено баланс у структурі активів, оскільки у 2023 році мобільні активи різко скоротилися (на 33,38 % у порівнянні з 2022 роком), що створювало загрозу зниження платоспроможності підприємства.

Значну увагу привертає зменшення товарних запасів у 2024 році - на 37,81 % порівняно з 2023 роком, що знизило їх питому вагу до 3,61 %. Це може бути наслідком зниження обсягу складських залишків через оптимізацію логістики або активний збут товарів. Водночас такий результат слід оцінювати обережно, оскільки надмірне скорочення запасів може спричинити перебої в операційній діяльності.

У складі мобільних активів спостерігається стрімке зростання дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги - у 3,2 раза в порівнянні з 2023 роком.

Такий сплеск може свідчити про активізацію продажів з відстрочкою платежу, що потребує посилення контролю за платіжною дисципліною клієнтів. Водночас дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом зросла на 69,92 % у 2024 році після значного скорочення у 2023 році, що вказує на відновлення обсягів розрахунків з державою - можливо, через зростання податкового навантаження.

Найдинамічнішим компонентом мобільних активів стали грошові кошти, які зросли у 3,7 раза у 2024 році порівняно з 2023 роком, що свідчить про покращення ліквідності та, ймовірно, акумулювання коштів для майбутніх інвестицій або погашення зобов'язань.

Таким чином, аналіз динаміки та структури активів ТзОВ «ПЕРСЕЙ-ПЛЮС» свідчить про позитивні зрушення у відновленні фінансового потенціалу підприємства після скорочення у 2023 році. Основними напрямками покращення виступили інвестування в основні засоби, зростання ліквідних активів та поживлення ділової активності. Водночас зростання дебіторської заборгованості та зменшення товарних запасів потребують подальшого контролю для підтримання сталості операційного циклу.

Доходи від реалізації продукції, як складова частина виручки, за своєю економічною суттю є грошовим вираженням частини внутрішнього валового продукту, створеного в різних секторах національної економіки. Їх обсяг, а також здатність покривати поточні витрати, формувати прибуток і забезпечувати відтворення, значною мірою залежать від конкурентоспроможності продукції, обсягів виконаних робіт та наданих послуг.

Основним джерелом доходів ТзОВ «ПЕРСЕЙ-ПЛЮС» є виручка від реалізації продукції, що, переважно, реалізується на зовнішні ринки (експорт).

Після виконання зобов'язань перед бюджетом, кредиторами, сплати процентів за банківські кредити, підприємство самостійно розподіляє прибуток, що залишається у його розпорядженні, відповідно до положень Статуту.

Основну частку у складі валових доходів підприємства становить виручка від реалізації робіт і послуг, що підтверджується даними на рис. 2.3.

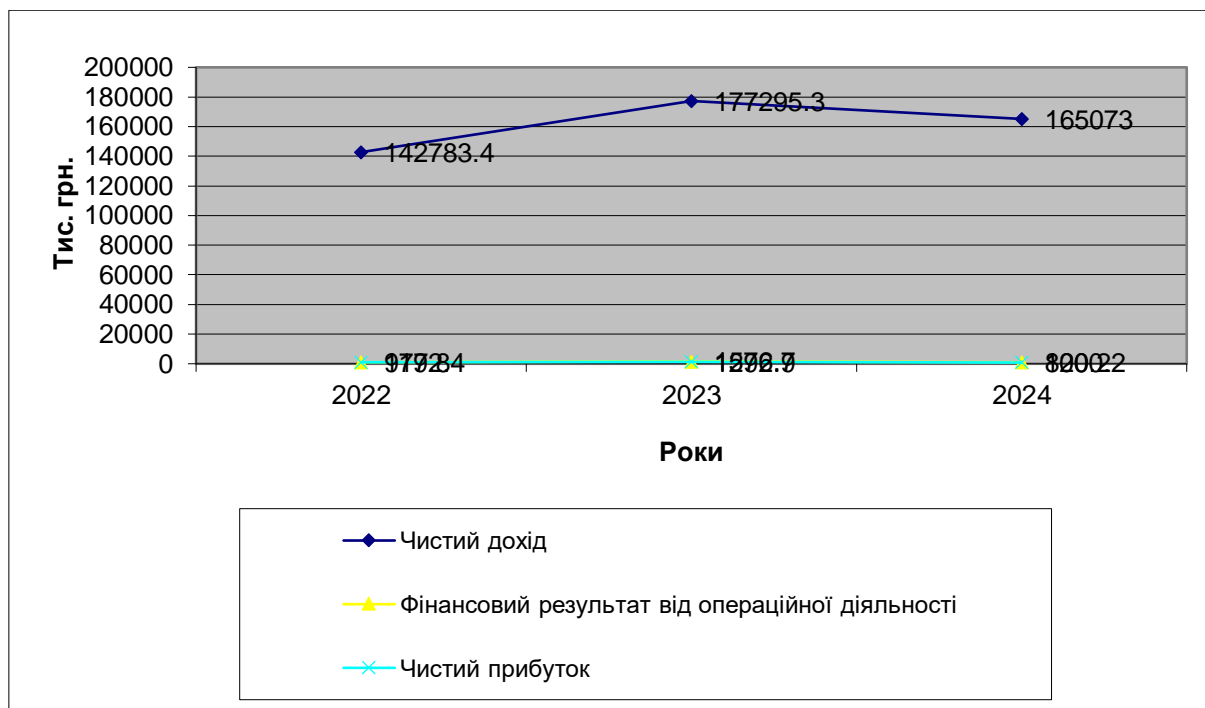

Рис. 2.3. Динаміка показників фінансових результатів ТЗОВ «ПЕРСЕЙ-ПЛЮС» за 2022-2024 роки

Загальний аналіз фінансових результатів підприємства свідчить про наявність певних труднощів у 2023 році, які, однак, були успішно подолані в 2024 році. У результаті компанія змогла покращити основні фінансові показники та підвищити загальну ефективність своєї діяльності.

Незважаючи на позитивні зрушення, слід відзначити негативну тенденцію до зниження доходів ТЗОВ «ПЕРСЕЙ-ПЛЮС» упродовж 2022–2024 років. Це, у свою чергу, призвело до істотного скорочення чистого прибутку, який за підсумками 2024 року склав лише 820,2 тис. грн.

Головною причиною зниження обсягу чистого прибутку є уповільнення операційного циклу, зумовлене значною іммобілізацією оборотних активів у формі товарної дебіторської заборгованості. Крім того, на фінансові результати істотно вплинули коливання курсу національної валюти щодо євро та долара, що є важливим чинником для підприємства, враховуючи значну частку експорту до країн Європейського Союзу.

Узагальнимо економічну характеристику діяльності ТЗОВ «ПЕРСЕЙ-ПЛЮС» на основі економічних показників, наведених у табл. 2.5.

Основні показники фінансово-господарської діяльності

ТзОВ «ПЕРСЕЙ-ПЛЮС» за 2022-2024 роки

Показники	Роки			Абсолютне відхилення	
	2022	2023	2024	2024/2022	2024/2023
Дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	142783,4	177295,3	165073	22289,6	-12222,3
Собівартість реалізованої продукції	86293,1	125688	115586	29293,2	-10101,4
Валовий прибуток	56490,3	51607,6	49486,7	-7003,6	-2120,9
Чистий прибуток	977,8	1292,9	820,2	-157,6	-472,7
Витрати з податку на прибуток	214,6	283,8	180	-34,6	-103,8
Рентабельність реалізованої продукції	0,685	0,729	0,497	-0,187	-0,232
Фонд оплати праці	3758,4	3648	4452	693,6	804
Середньооблікова чисельність працюючих	36	32	35	-1	3
Середньомісячна заробітна плата одного працюючого	8700	9500	10600	1900	1100
Продуктивність праці	3966,21	5540,48	4716,37	750,16	-824,11
Середньорічна вартість основних засобів	80275,8	79160,1	77097,7	-3178,15	-2062,45
Фондовіддача	1,78	2,24	2,14	0,3624	-0,098
Фондомісткість	0,56	0,45	0,47	-0,095	0,0206
Фондоозброєність	2229,88	2473,75	2202,79	-27,093	-270,963
Середньорічна вартість оборотних активів	52685,8	54613	42471	-10214,8	-12142
Коефіцієнт оборотності оборотних активів	2,710	3,246	3,887	1,177	0,640
Тривалість обороту	132,84	110,89	92,62	-40,21	-18,26

Джерело: розраховано автором згідно додатків А,Б,В

Аналіз основних показників фінансово-господарської діяльності ТзОВ «ПЕРСЕЙ-ПЛЮС» у 2022-2024 роках свідчить про нестабільну динаміку результативності, зокрема про зниження прибутковості діяльності при

збереженні певної ефективності використання виробничих ресурсів. Хоча окремі показники демонструють позитивні тенденції, загальний фінансовий результат у 2024 році погіршився порівняно з обома попередніми роками.

Загальний дохід від реалізації продукції у 2024 році становив 165 073 тис. грн, що на 12 222,3 тис. грн менше, ніж у 2023 році, але все ж перевищує рівень 2022 року на 22 289,6 тис. грн. Падіння виручки у 2024 році може бути пов'язане зі зниженням обсягів реалізації або зміною цінової політики. Собівартість реалізованої продукції також знизилася на 10 101,4 тис. грн порівняно з 2023 роком, що частково пом'якшило негативний ефект, однак зростання собівартості у порівнянні з 2022 роком залишається суттєвим (+29 293,2 тис. грн).

Водночас чистий прибуток зменшився до 820,2 тис. грн, що на 472,7 тис. грн менше за 2023 рік, і навіть нижче рівня 2022 року. Це може бути наслідком зниження обсягів продажу, підвищення адміністративних чи збутових витрат, або ж зростання частки нерентабельних операцій.

Зниження рентабельності реалізованої продукції з 0,729 у 2023 році до 0,497 у 2024 році (-23 %) свідчить про зменшення віддачі від кожної гривні доходу, що зумовлює необхідність перегляду цінової політики, структури витрат та прибутковості асортименту.

На фоні зниження фінансових результатів спостерігається позитивна динаміка в оплаті праці: фонд оплати праці у 2024 році зріс на 804 тис. грн порівняно з попереднім роком, а середньомісячна заробітна плата підвищилась на 1 100 грн, що свідчить про бажання підприємства зберігати кваліфіковані кадри. Чисельність персоналу також відновилася після скорочення у 2023 році.

У цілому, аналіз показників діяльності ТзОВ «ПЕРСЕЙ-ПЛЮС» у 2022-2024 роках свідчить про необхідність посилення контролю за витратами, активізації комерційної політики, оптимізації обсягів оборотних активів та підвищення прибутковості діяльності. Збереження позитивної динаміки операційної ефективності може стати основою для фінансової стабілізації в подальшому.

2.2. Практичні аспекти ведення обліку оборотних активів на підприємстві

На підприємстві діє централізована система бухгалтерського обліку, що включає бухгалтерську службу, підпорядковану безпосередньо керівнику. Бухгалтерський облік ведеться згідно з вимогами Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», П(С)БО, а також податкового законодавства. Звітність формується на підставі первинних документів та в автоматизованому режимі за допомогою облікової системи BAS.

Протягом звітного періоду підприємство активно взаємодіє з контрагентами, працює на умовах передоплати або з відстрочкою платежу, що зумовлює необхідність ефективного контролю за дебіторською заборгованістю. Для зберігання продукції ТзОВ «ПЕРСЕЙ-ПЛЮС» використовує орендовані складські приміщення, а для транспортування залучає як власний транспорт, так і послуги логістичних компаній.

Таким чином, облік оборотних активів для підприємства має велике значення, оскільки саме ці активи забезпечують безперервність операційного циклу та формують основу для фінансової стабільності та прибутковості господарської діяльності.

Організація обліку окремих елементів оборотних активів на ТзОВ «ПЕРСЕЙ-ПЛЮС» здійснюється відповідно до затвердженої облікової політики підприємства, яка базується на положеннях національних стандартів бухгалтерського обліку. Зокрема, запаси обліковуються відповідно до П(С)БО 9, дебіторська заборгованість - за П(С)БО 10, а грошові кошти - згідно з П(С)БО 4. При цьому окремі аспекти розкриття інформації про оборотні активи у фінансовій звітності орієнтовані також на вимоги МСФЗ у межах перспектив подальшої трансформації звітності.

Облік запасів, зокрема товарів, що реалізуються підприємством, ведеться за методом середньозваженої собівартості. Це дозволяє згладити вплив цінових

коливань на фінансові результати та забезпечити об'єктивну оцінку товарних залишків. За допомогою функціоналу облікової системи BAS здійснюється поділ запасів за номенклатурними групами, партіями, постачальниками, що дає змогу створити багаторівневу аналітику та оперативно відслідковувати рівень обіговості окремих груп товарів. Кожна господарська операція з обліку запасів супроводжується автоматичним формуванням первинних документів - видаткових та прибуткових накладних, актів списання, переміщення тощо.

У процесі обліку активно використовуються дані про складські залишки, які регулярно звіряються з фактичними результатами інвентаризації. Це дозволяє зменшити ризик втрат, крадіжок або псування продукції. Інвентаризація проводиться не рідше одного разу на рік та фіксується в обліку за допомогою документів, сформованих безпосередньо у BAS.

Згідно з Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 9 «Запаси», останні визначаються як активи, які [3]:

- утримуються для реалізації в межах звичайної операційної діяльності підприємства (зокрема, товари та готова продукція);
- перебувають у процесі виробництва з метою подальшої реалізації (незавершене виробництво);
- призначені для споживання у процесі виробництва продукції, надання послуг або для забезпечення адміністративних потреб підприємства (зокрема, сировина, основні й допоміжні матеріали тощо).

Для ведення обліку та узагальнення даних про наявність і рух матеріальних запасів, що належать підприємству, використовується рахунок 20 «Виробничі запаси». За дебетом цього рахунка відображається надходження запасів на підприємство та їх дооцінка, за кредитом - витрачання у виробничих процесах, реалізація або передача, уцінка та втрати.

У структурі рахунка 20 передбачено субрахунки, які забезпечують деталізацію обліку за видами запасів (рис. 2.4).\

На підприємстві ТзОВ «ПЕРСЕЙ-ПЛЮС» для ведення обліку виробничих

запасів застосовується низка первинних документів, зокрема: картка складського обліку, рахунок-фактура, матеріальний звіт, оборотна відомість за субрахунками 201, 203, 205, накладні на надходження матеріальних цінностей, документи на внутрішнє переміщення матеріалів, а також акти на списання матеріалів з відкритого зберігання.

Рис. 2.4. Структура рахунка 20 «Виробничі запаси»

Типова кореспонденція рахунків з обліку запасів наведена у табл. 2.6 [3].

Облік дебіторської заборгованості ведеться в розрізі контрагентів, договорів, термінів оплати. Система автоматично формує реєстр розрахунків, у якому відображено всі поточні, прострочені та сумнівні борги. Для контролю платіжної дисципліни клієнтів використовуються звіти про заборгованість, де візуально представлено часові рамки порушень термінів оплати. У разі виявлення простроченої дебіторської заборгованості система надсилає автоматичні повідомлення менеджерам, що дозволяє оперативно вживати заходи впливу.

Структуризація облікових рахунків, на яких відображається дебіторська заборгованість наведена на рис. 2.5.

Кореспонденція рахунків з обліку запасів

Зміст господарської операції	Кореспонденція	
	Дебет	Кредит
Придбано запаси з наступною оплатою:		
- отримано від постачальників-платників ПДВ за вартістю без ПДВ	20, 22, 28	63
- на суму податкового кредиту з ПДВ		
- отримано від постачальників-неплатників ПДВ за вартістю у сумі зобов'язання перед постачальниками	641 20, 22, 28	63 63
Придбано запаси у випадку здійснення попередньої оплати:		
здійснено авансовий платіж за запаси	371	31
- на суму податкового кредиту з ПДВ	641	644
- отримано запаси від постачальників – платників ПДВ за вартістю без ПДВ	20, 22, 28	63
- визнано зобов'язання перед постачальником на суму раніше відображеного податкового кредиту з ПДВ	644	63
Проведено закриття рахунків обліку розрахунків з постачальниками за оплаченими та отриманими запасами	63	371
Придбано і оприбутковано запаси через підзвітних осіб без ПДВ	20, 22	372
- на суму податкового кредиту з ПДВ	641	372
Оприбутковано запаси, отримані у вигляді благодійних внесків	20, 22, 28	48
Оприбутковано відходи виробництва	20	23
Оприбутковано безоплатно отримані запаси	20, 22, 28	718
Оприбутковано запаси, отримані від учасника (засновника) підприємства	20, 22, 28	46
Оприбутковано запаси, раніше не враховані на балансі, а також лишки запасів, виявлених при інвентаризації	20, 22, 28	719
Виявлено нестачі і псування запасів при прийманні вантажу з вини постачальника або транспортної організації	374	63, 685
Оприбутковано виробничі запаси, напівфабрикати, готову продукцію тощо, виготовлені на підприємстві	20, 22, 26	23
Оприбутковано запаси, отримані від ліквідації об'єктів основних засобів	20	746
Реалізовано (продано) запаси:		
- списано собівартість реалізованих запасів	943	20, 22
- отримано дохід від реалізації запасів	36, 377	712
- нарахована сума ПДВ	712	64
Витрачено запаси у виробництво	23	20, 22
Витрачено запаси для виправлення виробничого браку	24	20
Витрачено запаси для:		
- загальновиробничих потреб підприємства	91	20, 22
- загальногосподарських потреб підприємства	92	20, 22
- забезпечення збуту продукції	93	20, 22
- виконання досліджень та розробок	941	20, 22
Витрачено запаси в процесі капітального будівництва або поліпшення, модернізації, модифікації основних засобів	15	20, 22
Витрачено запаси для підготовки та освоєння нових видів продукції, технологій, виробництв та агрегатів	39	20, 22
Виявлено нестачі та втрати від псування запасів в результаті інвентаризації	947	20, 22
Списано втрати запасів, понесені внаслідок надзвичайних подій	99	20, 22

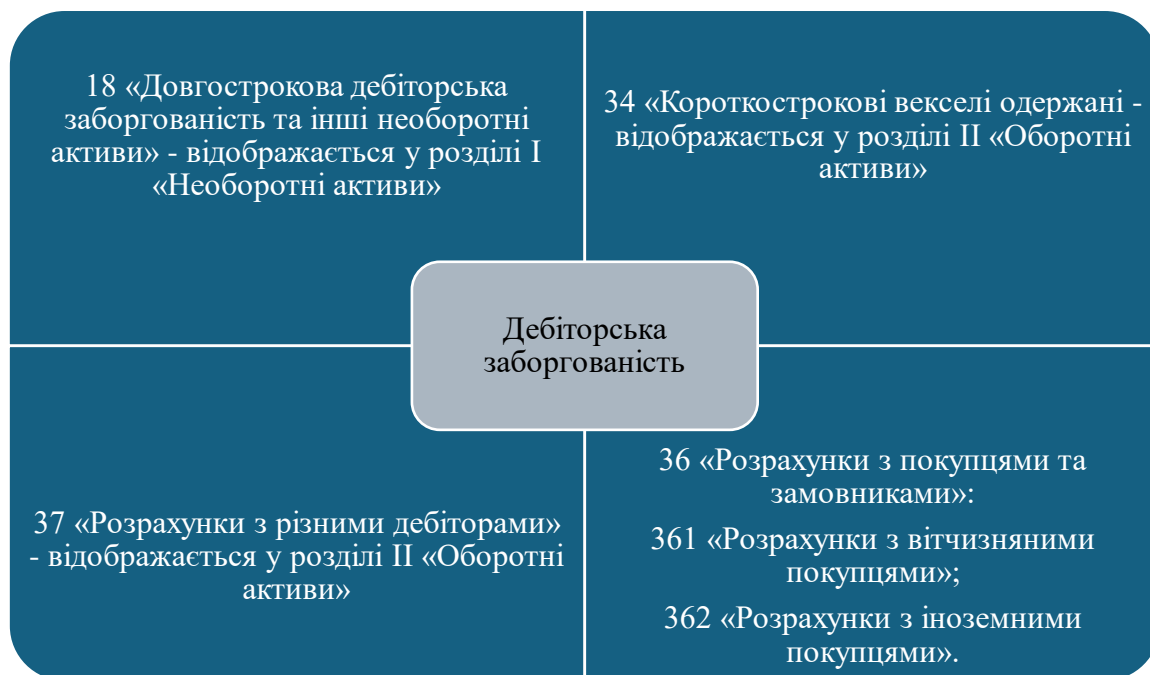

Рис. 2.5. Види облікових рахунків дебіторської заборгованості

Резерв сумнівних боргів на підприємстві розраховується на основі коефіцієнта безнадійності, сформованого з урахуванням історичної платоспроможності кожного контрагента. Відповідно до принципу обачності, підприємство щоквартально проводить переоцінку резерву із відображенням змін у фінансовій звітності. Це дає змогу об'єктивніше оцінити реальний стан поточних активів і фінансових ризиків.

Суми дебіторської заборгованості, щодо яких існує ризик неповернення, підлягають відображенню на кредиті пасивного рахунка 38 «Резерв сумнівних боргів». Відповідно, нарахування резерву сумнівних боргів здійснюється бухгалтерським проведенням:

Дт 944 «Сумнівні та безнадійні борги» - Кт 38 «Резерв сумнівних боргів».

Таким чином, кредитове сальдо рахунка 38 свідчить про обсяг створеного резерву, що формується за рахунок витрат підприємства. Водночас, дебетове відображення на цьому рахунку фіксує або списання сумнівної дебіторської заборгованості, або коригування (зменшення) вже нарахованих резервів у кореспонденції з рахунками доходів.

Типові бухгалтерські проведення при цьому такі:

у разі формування резерву:

Дт 944 «Сумнівні та безнадійні борги» - Кт 38 «Резерв сумнівних боргів»;

у разі зменшення резерву:

Дт 38 «Резерв сумнівних боргів» - Кт 713 «Інший операційний дохід».

Зазначений підхід дозволяє підприємству адекватно відображати у фінансовій звітності потенційні втрати від неповернення дебіторської заборгованості, дотримуючись принципів обачності та відповідності доходів і витрат.

У табл. 2.7 структуровано відображено економічний зміст господарських операцій і кореспонденцію рахунків щодо обліку дебіторської заборгованості, в т.ч. і щодо сумнівних боргів.

Облік грошових коштів є однією з ключових складових управління ліквідністю підприємства. Грошові надходження і витрати фіксуються у модулі «Каса» та «Банк» системи BAS. Усі операції супроводжуються відповідною первинною документацією: прибутковими і видатковими касовими ордерами, платіжними дорученнями, банківськими виписками. Крім того, система дозволяє вести облік валютних коштів з автоматичним перерахунком курсових різниць відповідно до офіційного курсу НБУ.

Особлива увага приділяється узгодженню грошових потоків з графіками платежів постачальникам і замовникам, що забезпечує плановість розрахунків. Кожного дня формуються звіти про залишки грошових коштів, що дає можливість контролювати рівень ліквідності, а також уникати касових розривів. У випадках, коли готівкові витрати перевищують установлені норми, система автоматично повідомляє відповідальних осіб про порушення фінансової дисципліни.

Кореспонденція рахунків з обліку дебіторської заборгованості

Зміст господарської операції	Кореспонденція	
	Дебет	Кредит
Вартість відвантаженої готової продукції, товарів, виконаних робіт і наданих послуг - відображається в обліку як дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) згідно з умовами постачання	36	70
Надходження грошових коштів до каси підприємства від покупців і замовників - фіксується як надходження за реалізовану продукцію або надані послуги в рамках розрахунків з контрагентами	30	36
Зарахування коштів на рахунок підприємства від покупців і замовників за реалізовану продукцію (роботи, послуги) - визнається погашенням дебіторської заборгованості шляхом безготівкових розрахунків	30,31	36
Відображення заборгованості покупців, забезпеченої короткостроковими векселями - класифікується як дебіторська заборгованість за розрахунками з векселями, що виникає на підставі документарного оформлення зобов'язань покупців	34	36
Списання дебіторської заборгованості, визнаної безнадійною - здійснюється після завершення процедур документального підтвердження безперспективності її стягнення, з одночасним відображенням відповідних витрат підприємства	38	36
Зарахування попередньо отриманих авансів у рахунок часткової оплати рахунку - визнається частковим виконанням зобов'язань покупцями та відповідним зменшенням зобов'язань підприємства за рахунок раніше отриманих передоплат	681	36
Визнання штрафних санкцій (штрафів, пені, неустойок), пред'явлених покупцем – фіксується як інші операційні витрати підприємства у складі витрат звітного періоду відповідно до договірних умов і законодавства	948	36
Створення резерву сумнівних боргів - здійснюється на підставі оцінки ризиків неповернення дебіторської заборгованості відповідно до принципу обачності. Формується за рахунок витрат поточного періоду та обліковується як коригуючий пасивний елемент до активів	949	38
Списання безнадійної дебіторської заборгованості покупців за рахунок раніше сформованого резерву сумнівних боргів - проводиться після визнання заборгованості безнадійною, за наявності належних документів, що підтверджують неможливість її погашення. Облік такої операції не впливає на фінансовий результат звітного періоду, оскільки списання здійснюється в межах створеного резерву	38	36
Зарахування невикористаного залишку резерву сумнівних боргів до складу доходів звітного року - відображається у разі, якщо на кінець звітного періоду фактична сума безнадійної заборгованості виявилася меншою, ніж сформований резерв. У такому разі сума перевищення визнається іншим операційним доходом підприємства	38	71

Облік готівки ведеться згідно з Положенням про ведення касових операцій у національній валюті України, зокрема встановлено ліміти каси, строки здачі виручки до банку та правила оформлення касових документів. Всі касові операції документуються у BAS із паралельним формуванням електронних реєстрів, які можуть бути надані для перевірки як внутрішнім аудитом, так і контролюючими органами.

Таким чином, організація обліку оборотних активів на ТЗОВ «ПЕРСЕЙ-ПЛЮС» є комплексною та системною, вона охоплює всі основні складові оборотного капіталу підприємства. Використання автоматизованої системи BAS дозволяє забезпечити належну якість облікової інформації, її своєчасне оновлення, точність і достовірність. Такий підхід дає змогу не лише задовольняти вимоги зовнішніх користувачів звітності, а й оперативно приймати управлінські рішення, які спрямовані на покращення фінансового стану та забезпечення стабільного розвитку підприємства.

Документальне оформлення операцій з оборотними активами на ТЗОВ «ПЕРСЕЙ-ПЛЮС» здійснюється відповідно до вимог чинного законодавства України, положень національних стандартів бухгалтерського обліку та внутрішніх регламентів підприємства. Правильне оформлення первинних документів забезпечує юридичну силу облікової інформації та є підґрунтям для достовірного відображення господарських операцій у фінансовій звітності.

Операції із запасами оформлюються за допомогою накладних, актів приймання-передачі, товарно-транспортних накладних (ТТН), актів списання та внутрішнього переміщення. Первинні документи формуються безпосередньо у програмному середовищі BAS, що дозволяє автоматизувати процес внесення даних, мінімізувати помилки та забезпечити зберігання електронних копій у базі даних. Для кожної операції створюється унікальний реєстр, що містить дані про дату, найменування товару, постачальника, кількість, ціну, суму та підписи відповідальних осіб.

Для підтвердження наявності і збереження запасів обов'язково

оформлюються акти інвентаризації, які є підставою для коригування облікових даних у випадку виявлення розбіжностей. Всі зміни, що вносяться на підставі інвентаризаційних результатів, реєструються у відповідних облікових регістрах і звітності.

Операції з дебіторською заборгованістю супроводжуються договорами постачання, рахунками-фактурами, актами звірки розрахунків, податковими накладними. Для контролю за строками виконання договірних зобов'язань ведеться графік платежів, який автоматично формується в системі. У випадку виникнення простроченої заборгованості складаються претензії або акти про визнання боргу, що є підставою для подальших дій щодо її стягнення.

Грошові операції оформлюються платіжними дорученнями, прибутковими та видатковими касовими ордерами, банківськими виписками, платіжними відомостями. Кожен документ створюється згідно з типовими формами, затвердженими Міністерством фінансів України. Усі касові операції супроводжуються обов'язковими реквізитами: найменуванням контрагента, підставою платежу, підписами головного бухгалтера, касира та отримувача коштів.

Підприємство застосовує електронний документообіг для внутрішніх і зовнішніх розрахунків. Система BAS інтегрована з електронними сервісами М.Е.Дос, що дозволяє обмінюватися податковими накладними, актами, договорами та звітністю з контролюючими органами в електронному форматі. Це значно підвищує оперативність документообігу та забезпечує збереження електронних архівів, доступ до яких можуть мати лише уповноважені особи.

Таким чином, належна організація документального оформлення операцій з оборотними активами на ТзОВ «ПЕРСЕЙ-ПЛЮС» є важливим чинником формування достовірної облікової інформації, що використовується як для потреб внутрішнього управління, так і для складання фінансової звітності відповідно до вимог законодавства.

Ефективне управління оборотними активами передбачає досягнення

оптимального балансу між розміром обігових ресурсів та обсягом діяльності підприємства, що забезпечує достатній рівень ліквідності та прибутковості. З метою оцінки ефективності управління оборотними активами на ТЗОВ «ПЕРСЕЙ-ПЛЮС» доцільно проаналізувати такі показники, як коефіцієнт оборотності запасів, середній період обороту дебіторської заборгованості, тривалість одного обороту грошових коштів, а також загальну швидкість обороту оборотних активів.

Упродовж аналізованого періоду спостерігається тенденція до зростання обсягів реалізації продукції, що свідчить про ефективну операційну діяльність підприємства. Однак одночасне збільшення дебіторської заборгованості та тривалості її погашення вказує на потребу посилення контролю за розрахунками з покупцями. Незважаючи на загальну стабільність обігових коштів, у структурі оборотних активів зростає частка грошових коштів і залишків запасів, що може свідчити про зниження рівня їх використання.

Позитивною тенденцією є відносна стабільність коефіцієнта оборотності запасів, що демонструє ефективну систему управління закупівлями та запасами. Упровадження автоматизованого контролю складських залишків у системі BAS сприяє оптимізації логістичних процесів, зменшенню витрат на зберігання, а також запобіганню втратам від псування або надмірного накопичення продукції.

Щодо дебіторської заборгованості, то аналітична система обліку дозволяє відслідковувати прострочені платежі, однак підприємству доцільно вдосконалити політику надання комерційного кредиту, запровадити систему бонусів для клієнтів з високим рівнем платіжної дисципліни та штрафних санкцій для боржників. У перспективі це дозволить покращити грошові потоки та зменшити ризик неповернення коштів.

Грошові кошти на підприємстві перебувають під повним контролем, про що свідчать регулярні звіти про залишки на рахунках, автоматичне формування банківських виписок та внутрішній контроль за касовими операціями. Своєчасна реєстрація надходжень і витрат, а також планування грошових потоків

забезпечує стабільність фінансування поточної діяльності.

У результаті дослідження організації обліку оборотних активів на ТЗОВ «ПЕРСЕЙ-ПЛЮС» встановлено, що підприємство забезпечує належний рівень облікового процесу, орієнтуючись на національні стандарти бухгалтерського обліку та використовуючи сучасні інформаційні технології. Зокрема, застосування автоматизованої системи BAS дозволяє формувати достовірну, аналітичну й оперативну інформацію про стан оборотних активів, що сприяє прийняттю обґрунтованих управлінських рішень.

Облік запасів здійснюється відповідно до вимог П(С)БО 9 з використанням аналітики, що дозволяє оперативно оцінювати складські залишки, контролювати рух товарів та уникати надлишкових або дефіцитних обсягів. Дебіторська заборгованість ведеться з урахуванням платіжної дисципліни контрагентів, з формуванням резервів сумнівних боргів, що відповідає принципу обачності. Облік грошових коштів охоплює всі форми безготівкових і готівкових операцій, дозволяє контролювати платоспроможність та рівень ліквідності підприємства.

Особлива увага приділяється документальному забезпеченню обліку, що здійснюється в електронному вигляді з використанням сервісів електронного документообігу. Це значно знижує трудомісткість процесів, підвищує достовірність первинної інформації та полегшує проведення внутрішнього контролю.

Узагальнюючи результати аналізу, можна зробити висновок, що організація обліку оборотних активів на підприємстві здійснюється на високому рівні, відповідає нормативним вимогам та є прикладом ефективного поєднання облікової дисципліни і сучасних ІТ-рішень. У подальшій перспективі підприємству доцільно розглянути можливості розширення автоматизованого функціоналу, інтеграції з CRM-системами тощо. Відтак подальше вдосконалення управління оборотними активами є важливим напрямом забезпечення фінансової стійкості підприємства.

2.3. Сучасні комп'ютерні технології ведення обліку оборотних активів на підприємстві та їх практичне застосування

У сучасних умовах цифрової трансформації економіки, коли інформаційні технології дедалі глибше інтегруються у всі сфери господарської діяльності, автоматизація бухгалтерського обліку набуває особливої значущості. Ведення обліку оборотних активів, зокрема у сфері оптової торгівлі, потребує високої точності, оперативності й аналітичної гнучкості, тому застосування сучасного програмного забезпечення є одним із пріоритетів для підприємств, що прагнуть до ефективного управління ресурсами.

Товариство з обмеженою відповідальністю «ПЕРСЕЙ-ПЛЮС» є суб'єктом господарювання, що спеціалізується на оптовій торгівлі харчовими жирами та оліями. Враховуючи специфіку діяльності підприємства, пов'язану з великою номенклатурою товарів, обсягами закупівель, реалізацією та необхідністю точного обліку витрат і доходів, ключову роль у забезпеченні належного обліку оборотних активів відіграє програмне забезпечення системи BAS (Business Automation Software). Саме ця система дає змогу організувати облік запасів, грошових коштів, дебіторської заборгованості, а також формувати аналітичну звітність відповідно до вимог чинного законодавства.

Програма BAS забезпечує автоматизоване ведення обліку запасів за кількома методами (ФІФО, середньозважена, ідентифікована собівартість), дозволяє здійснювати оперативний облік надходження та вибуття товарів, враховуючи не лише їх фізичний рух, а й супровідну первинну документацію. Важливо підкреслити, що з огляду на стабільне функціонування облікової системи, протягом останніх 2-3 років ТзОВ «ПЕРСЕЙ-ПЛЮС» не впроваджувало нових модулів чи програм автоматизації, що свідчить про задоволення підприємства існуючими інструментами.

Перевагою використання BAS є також інтеграція різних облікових підсистем - бухгалтерського, податкового, управлінського обліку - що дозволяє

уникнути дублювання інформації та забезпечує єдність звітності. У розрізі обліку оборотних активів це проявляється у зручності формування аналітичної інформації про залишки запасів, контроль термінів придатності товарів, відстеження кредиторської та дебіторської заборгованості, а також обліку грошових потоків за операційною діяльністю.

Оскільки BAS дозволяє формувати типові форми фінансової звітності відповідно до П(С)БО, це забезпечує її відповідність вимогам чинного законодавства України. Крім того, система має налаштування для адаптації до окремих вимог МСФЗ, що створює умови для трансформації звітності у разі потреби. Функції автоматичного закриття періодів, розрахунку податків, обліку курсових різниць тощо значною мірою полегшують роботу бухгалтерів і знижують ризик технічних помилок.

Незважаючи на відсутність офіційних аналітичних звітів з оцінки ефективності впровадженого програмного забезпечення, на практиці можна констатувати позитивний вплив автоматизації на роботу підприємства. Зокрема, зменшилася тривалість обробки первинної документації, покращився контроль за збереженням товарних залишків, а також зросла точність даних, що подаються до податкових органів. Таким чином, навіть без додаткової аналітики, ефективність використання системи BAS підтверджується стабільною господарською діяльністю та своєчасним виконанням облікових зобов'язань.

Водночас варто зазначити, що розвиток цифрових технологій відкриває нові можливості для подальшого вдосконалення облікових процесів на підприємстві. Наприклад, застосування хмарних рішень, мобільних застосунків для віддаленого доступу до облікових даних, інтеграція з CRM-системами або зовнішніми сервісами (наприклад, «Прозорро», банківські API) могли б додатково посилити ефективність управлінських рішень і забезпечити нову якість контролю за оборотними активами.

Враховуючи перспективи подальшої цифровізації, підприємству доцільно періодично здійснювати аудит інформаційної системи обліку, аналізуючи її

відповідність новітнім викликам і змінам у законодавстві. Зокрема, на фоні поступового переходу до подання звітності в єдиному електронному форматі XBRL, важливим є також питання підготовки системи до обміну звітними файлами у відповідності до міжнародних таксономій.

Отже, використання програмного забезпечення BAS у діяльності ТзОВ «ПЕРСЕЙ-ПЛЮС» забезпечує повноту та достовірність обліку оборотних активів, сприяє зниженню трудомісткості облікових процесів, зменшенню ризику людського фактора і підвищенню аналітичної спроможності управлінських рішень. Хоча протягом останніх років модернізація не проводилася, потенціал розвитку інформаційної системи обліку залишається значним і має бути врахований у подальшій стратегії управління підприємством.

У табл. 2.8 узагальнено практичний досвід ведення обліку оборотних активів за основними складовими традиційним способом і шляхом використання комп'ютерних технологій.

У результаті проведеного аналізу встановлено, що сучасні комп'ютерні технології ведення обліку, зокрема програмне забезпечення BAS, є ефективним інструментом для забезпечення точності, своєчасності та аналітичної глибини обліку оборотних активів. Використання автоматизованих рішень дозволяє зменшити вплив людського фактору, знизити витрати на обробку інформації, а також забезпечити своєчасне складання звітності відповідно до нормативних вимог.

Для ТзОВ «ПЕРСЕЙ-ПЛЮС», що працює у сфері оптової торгівлі харчовими жирами та оліями, система BAS стала основним інструментом обліку та контролю господарських процесів. Незважаючи на відсутність модернізацій упродовж останніх років, поточна конфігурація програми задовольняє базові потреби підприємства, дозволяючи контролювати запаси, дебіторську заборгованість, грошові потоки та виконувати податкові зобов'язання без збоїв і затримок.

З метою подальшого підвищення ефективності облікових процесів

доцільним є розгляд впровадження додаткових функціональних модулів, хмарних сервісів, а також систем аналітики для прогнозування фінансових результатів. Такі кроки дозволять підприємству залишатися конкурентоспроможним у цифровому середовищі та адаптуватися до змін у вимогах законодавства і ринку.

Таблиця 2.8

Порівняльна характеристика традиційного ведення обліку та автоматизованого обліку з використанням BAS

Характеристика	Традиційний облік	Облік з використанням BAS
Спосіб обліку	Паперовий або частково електронний	Повністю автоматизований
Обробка первинних документів	Ручна, тривала	Автоматизована, швидка
Ризик помилок	Високий через людський фактор	Мінімізований завдяки вбудованим алгоритмам
Формування фінансової звітності	Затратно за часом	Формується автоматично згідно з П(С)БО
Облік запасів	Ведеться вручну, часто без аналітики	Деталізований за партіями, строками, номенклатурою
Управління дебіторською заборгованістю	Складне відстеження термінів	Є автоматичне сповіщення про прострочення
Аналітичні звіти	Обмежені, формуються вручну	Миттєвий доступ до будь-якого зрізу інформації
Інтеграція з податковими службами	Вимагає зовнішніх інструментів	Можлива інтеграція з М.Е.Дос, податковими сервісами
Витрати на персонал	Вища потреба у людських ресурсах	Можливе скорочення витрат завдяки оптимізації
Відповідність МСФЗ	Обмежена	Передбачена можливість трансформації звітності

РОЗДІЛ 3

АНАЛІЗ ТА АУДИТ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ ТЗОВ «ПЕРСЕЙ-ПЛЮС»

3.1. Теоретичні аспекти аудиту оборотних активів

Оборотні активи є важливою складовою активів підприємства, що забезпечує безперервність його операційної діяльності. У структурі активів підприємств торгівлі оборотні активи, як правило, становлять переважну частку, оскільки охоплюють товарні запаси, грошові кошти, дебіторську заборгованість, короткострокові фінансові інвестиції тощо. Ефективність управління оборотними активами безпосередньо впливає на фінансову стабільність, ліквідність і прибутковість суб'єкта господарювання.

Аудит оборотних активів - це незалежна перевірка законності, достовірності та ефективності їх обліку й використання. Метою такого аудиту є підтвердження достовірності показників фінансової звітності щодо оборотних активів, виявлення можливих помилок або порушень у процесі їх формування, оцінка ризиків та обґрунтування пропозицій для підвищення ефективності управління цими ресурсами.

Аудит оборотних активів підприємств торгівлі має свої особливості:

- висока частота операцій із запасами;
- велика кількість контрагентів, що ускладнює контроль за дебіторською заборгованістю;
- сезонність попиту, яка впливає на обсяги товарних залишків;
- часті розрахунки готівкою та банківськими інструментами, що потребує контролю за фінансовими потоками.

Теоретичною основою аудиту оборотних активів виступають загальні принципи аудиту (незалежність, професійний скептицизм, обґрунтованість суджень, дотримання стандартів), нормативно-правова база (Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні», Положення (стандарти) бухгалтерського обліку, Міжнародні стандарти аудиту) та практичні

рекомендації щодо проведення аудиторських процедур.

Зміст аудиту оборотних активів, який передбачає комплексну перевірку та аналітичне дослідження та основні завдання їх аудиту у структурованому вигляді наведені на рис. 3.1.

**Зміст аудиту оборотних активів
передбачає комплексну перевірку та
аналітичне дослідження**

- повноти і своєчасності відображення запасів на рахунках бухгалтерського обліку
- правильності класифікації та оцінки дебіторської заборгованості
- документального підтвердження господарських операцій, пов'язаних із рухом зазначених активів
- наявності внутрішніх регламентів та процедур, що регулюють управління запасами й дебіторською заборгованістю
- своєчасності погашення заборгованості з боку контрагентів
- ознак знецінення або потенційної безнадійності дебіторської заборгованості

Основні завдання аудиту

- перевірка фактичної наявності та відповідності залишків запасів згідно з даними обліку
- аналіз змін у структурі та обсягах дебіторської заборгованості за аналізований період
- встановлення правомірності віднесення сум до активів балансу, їх достовірного відображення у фінансовій звітності
- ідентифікація ризиків, пов'язаних з порушенням строків оплати з боку боржників
- розробка рекомендацій для удосконалення облікової політики підприємства щодо оборотних активів

Рис. 3.1. Зміст і завдання аудиту оборотних активів

* складено автором самостійно

Методика аудиту оборотних активів охоплює послідовність процедур, які мають на меті забезпечити всебічне вивчення об'єкта аудиту, виявлення ризиків,

підтвердження достовірності фінансових показників та формування незалежного аудиторського висновку. Структурно методика поділяється на кілька етапів.

1. Підготовчий (планувальний) етап:

- 1.1. Збір загальної інформації про підприємство;
- 1.2. Аналіз фінансової звітності за попередні періоди;
- 1.3. Визначення суттєвості та рівнів аудиторського ризику;
- 1.4. Встановлення цілей і завдань аудиту;
- 1.5. Складання програми аудиту.

Планування аудиту передбачає ознайомлення з обліковою політикою підприємства, визначення основних напрямів перевірки та обсягів аудиторських процедур, встановлення суттєвості для оцінки результатів та аналіз динаміки показників за 3 роки (2022-2024) для виявлення нетипових змін.

2. Етап оцінки системи внутрішнього контролю:

- 2.1. Вивчення облікової політики підприємства;
- 2.2. Аналіз процедур обліку та руху оборотних активів;
- 2.3. Оцінка рівня надійності внутрішнього контролю;
- 2.4. Визначення необхідності поглиблених аудиторських процедур.

В процесі оцінки внутрішнього контролю здійснюється аналіз системи документообігу, перевірка наявності облікових регламентів, аналіз процедур щодо інвентаризації, затвердження рахунків, обліку дебіторської заборгованості, оцінку кадрового забезпечення бухгалтерського обліку.

3. Етап фактичного виконання аудиторських процедур:

- 3.1. Документальна перевірка (накладні, акти, рахунки, виписки);
- 3.2. Аналітичні процедури (аналіз динаміки, структурний аналіз, порівняння з плановими показниками);
- 3.3. Коефіцієнтний аналіз (оборотність запасів, середній термін дебіторської заборгованості, коефіцієнт покриття);
- 3.4. Інвентаризація (вибіркова або повна перевірка наявності запасів);
- 3.5. Оцінка достовірності класифікації активів (поточні чи довгострокові);

реальні чи сумнівні).

4. Завершальний етап:

4.1. Систематизація виявлених порушень;

4.2. Формування аудиторського висновку;

4.3. Підготовка рекомендацій щодо усунення недоліків та покращення системи контролю.

Джерельна база для здійснення аудиторської перевірки ТзОВ «ПЕРСЕЙ-Плюс» включає:

- форми фінансової звітності підприємства: баланс (форма №1) та звіт про фінансові результати (форма №2) за 2022, 2023 та 2024 роки;

- первинні документи щодо обліку запасів і розрахунків із дебіторами (накладні, рахунки, акти виконаних робіт, банківські виписки);

- реєстри бухгалтерського обліку (журнали-ордери, аналітичні таблиці, оборотно-сальдові відомості);

- накази та положення з облікової політики підприємства;

- нормативно-правові акти, зокрема Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні», П(С)БО 9 «Запаси», П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість»;

- нормативно-правові акти та стандарти обліку й аудиту.

Для досягнення цілей аудиту на практиці застосовуються методичні інструменти наведені на рис. 3.2.

Основний етап передбачає здійснення контрольних процедур та перевірок щодо окремих видів активів. У процесі аудиту окремих видів оборотних активів застосовуються такі основні процедури, як: перевірка первинних документів, аналітичні процедури, зовнішнє підтвердження дебіторської заборгованості, участь в інвентаризації, аналіз оборотності активів. Важливим джерелом інформації для аудитора виступають фінансова звітність підприємства, реєстри бухгалтерського обліку, договори з контрагентами, облікова політика. Типові процедури аудиту оборотних активів узагальнено у табл. 3.1.

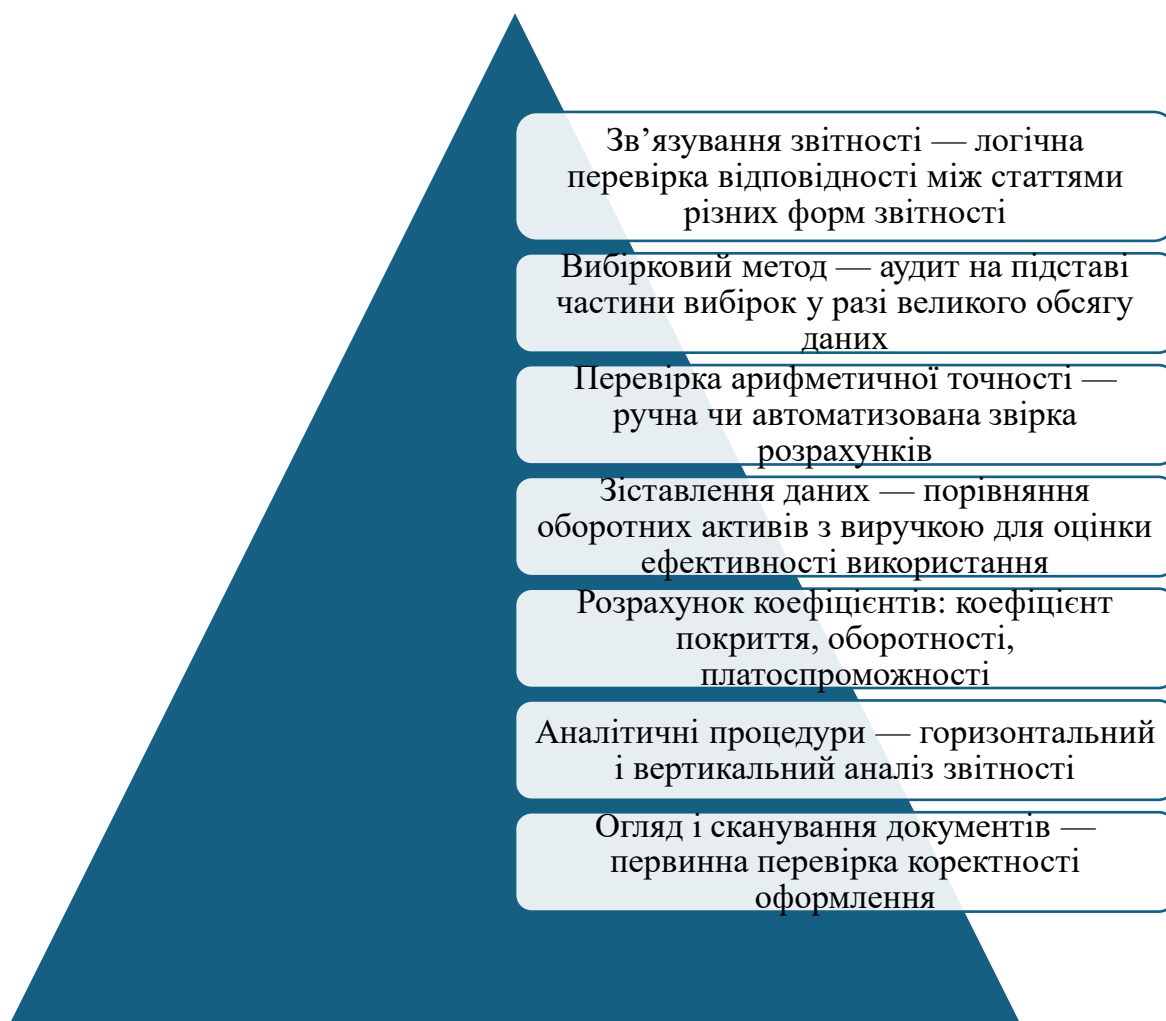

Рис. 3.2. Методичні інструменти аудиту оборотних активів

* складено автором самостійно

Таблиця 3.1

Типові процедури аудиту окремих видів оборотних активів

Вид активу	Основні аудиторські процедури	Джерела інформації
Запаси	Перевірка накладних, участь в інвентаризації, аналітичне порівняння	Первинні документи, інвентаризаційні описи
Дебіторська заборгованість	Зовнішнє підтвердження залишків, аналіз строків погашення, оцінка резервів	Акти звірок, договори, бухгалтерські довідки
Грошові кошти	Перевірка банківських виписок, звірка з касовими ордерами	Виписки банку, касові документи
Інші оборотні активи	Перевірка умов використання, обґрунтованість визнання	Фінансова звітність, внутрішні розпорядження

Метою проведення аудиту оборотних активів ТзОВ «ПЕРСЕЙ-Плюс» є встановлення рівня достовірності інформації щодо формування, обліку та відображення відповідних активів у фінансовій звітності за період 2022-2024 років. Аудит спрямований на оцінку відповідності облікових даних вимогам чинного законодавства, зокрема положенням (стандартам) бухгалтерського обліку, внутрішнім нормативам підприємства та загальноприйнятими принципами фінансової звітності.

Аналіз фінансової звітності ТзОВ «ПЕРСЕЙ-Плюс» за період 2022-2024 років засвідчив певні коливання в структурі оборотних активів. Так, залишки запасів зазнали суттєвих змін: на кінець 2022 року вони становили 2 357,4 тис. грн, на кінець 2023 року - 8 569,7 тис. грн, а у 2024 році спостерігається їх зниження до 5 329,5 тис. грн. Зазначена динаміка може свідчити про нестабільність у постачанні або зміни у стратегії закупівель.

Щодо дебіторської заборгованості за продукцію, товари, роботи, послуги, спостерігається чітка тенденція до її зростання: з 5 411,4 тис. грн у 2022 році до 5 552,3 тис. грн у 2023 році, а далі - різке збільшення до 16 043,7 тис. грн у 2024 році. Це може свідчити або про розширення обсягів реалізації, або про погіршення дисципліни розрахунків з боку покупців. Така ситуація потребує особливої уваги аудитора в частині оцінки ймовірності неповернення боргів, що впливає на фінансовий результат.

Результати аудиторських процедур повинні бути узагальнені у висновку, який має містити:

- короткий опис методики перевірки;
- основні висновки щодо достовірності відображення запасів і дебіторської заборгованості;
- оцінку дотримання принципів облікової політики підприємства;
- виявлені помилки, зауваження та потенційні ризики;
- рекомендації щодо усунення порушень або вдосконалення системи обліку.

Виявлення потенційних ризиків при аудиті та розробка пропозицій щодо підвищення ефективності контролю за оборотними активами є важливою складовою їх аудиту.

Під час аудиту оборотних активів аудитор має ідентифікувати потенційні ризики, які можуть вплинути на достовірність фінансової звітності. Основні ризики, характерні для підприємств торгівлі відображені на рис. 3.3.

<i>Потенційні ризики, які можуть вплинути на достовірність фінансової звітності</i>	Неправильна оцінка запасів, зокрема застосування невірної методики оцінки (наприклад, FIFO замість середньозваженої)
	Невизнання знецінення запасів, особливо якщо продукція залежується на складах
	Безнадійна дебіторська заборгованість, що не списується або не резервується вчасно
	Подвійний облік операцій або фіктивне включення дебіторської заборгованості, яка вже погашена
	Відсутність належного внутрішнього контролю за операціями готівкових і безготівкових розрахунків
	Порушення термінів документообігу, що ускладнює підтвердження операцій

Рис. 3.3. Ідентифіковані потенційні ризики, які можуть вплинути на достовірність фінансової звітності під час аудиту оборотних активів

** складено автором самостійно*

Для зниження впливу зазначених ризиків доцільно впровадити такі пропозиції з удосконалення контролю:

- автоматизація обліку запасів з можливістю відстеження залишків у режимі реального часу;
- регулярне проведення інвентаризацій з фотофіксацією і підписами відповідальних осіб;

- розробка внутрішнього реєстру дебіторів із зазначенням термінів погашення, контактів, відповідальних менеджерів;
- створення резерву сумнівних боргів згідно з П(С)БО 10 з періодичним його переглядом;
- запровадження щоквартального аудиту власними силами або з залученням незалежного експерта;
- навчання персоналу, відповідального за облік оборотних активів, щодо нормативних вимог і ризиків;
- контроль за дотриманням внутрішніх регламентів шляхом запровадження системи штрафів або бонусів.

Ефективне управління ризиками пов'язане з упровадженням чітких контрольних процедур, автоматизацією обліку, періодичним оновленням політик управління запасами й дебіторською заборгованістю. У табл. 3.2 представлено типові ризики та заходи з їх нейтралізації.

Таблиця 3.2

Основні ризики в обліку оборотних активів і відповідні заходи контролю

Ризик	Можливі наслідки	Запропоновані заходи контролю
Завищення залишків запасів	Викривлення фінансової звітності	Проведення інвентаризації, використання аналітичного обліку
Несвоєчасне списання безнадійної дебіторської заборгованості	Зниження достовірності звіту про фінансовий стан	Аналіз строків погашення, створення резервів
Відсутність підтвердження заборгованості	Ризик фіктивних активів	Проведення актів звірки, зовнішнє підтвердження
Фіктивні господарські операції	Завищення доходів або активів	Перевірка документів на відповідність господарській суті
Низька оборотність активів	Погіршення ліквідності підприємства	Впровадження політики управління запасами і дебіторами

Таким чином, виявлення ризиків і впровадження ефективної системи контролю є запорукою якісного управління оборотними активами підприємства, що у свою чергу підвищує його ліквідність, конкурентоспроможність і фінансову стійкість.

3.2. Аналізування оборотних активів ТзОВ «ПЕРСЕЙ-ПЛЮС»

Оборотні активи є однією з ключових складових економічного потенціалу будь-якого підприємства, оскільки саме вони забезпечують безперервність операційної діяльності, впливають на платоспроможність суб'єкта господарювання та формують основу для досягнення цільових фінансових результатів. У контексті дослідження фінансово-господарської діяльності ТзОВ «ПЕРСЕЙ-ПЛЮС» у 2022-2024 роках аналіз оборотних активів набуває особливого значення, оскільки підприємство здійснює торгівлю харчовими оліями та жирами, що передбачає високу динамічність обігу запасів, активне використання короткострокових фінансових ресурсів та потребу в ефективному управлінні дебіторською заборгованістю.

Слід зазначити, що склад і структура оборотних активів підприємства змінювались упродовж досліджуваного періоду, що пов'язано як із внутрішніми факторами (зміною обсягів діяльності, трансформацією операційної політики, варіативністю фінансування), так і з зовнішнім впливом макроекономічного середовища, зокрема інфляційними процесами, коливанням попиту та пропозиції на ринку продовольчих товарів, а також фіскальними новаціями у сфері обліку (табл. 3.3).

Аналіз динаміки та структури оборотних активів ТзОВ «ПЕРСЕЙ-ПЛЮС» за 2022-2024 роки дозволяє виявити значні зміни у складі короткострокових ресурсів підприємства, що безпосередньо впливають на його ліквідність, платоспроможність та ефективність поточної діяльності.

Загальний обсяг оборотних активів підприємства у 2022 році становив 72 748,3 тис. грн, тоді як у 2023 році він скоротився більш ніж удвічі - до 35 870,7 тис. грн. Це падіння могло бути зумовлене внутрішньою реструктуризацією або обмеженням фінансування обігових ресурсів. У 2024 році спостерігалось

часткове відновлення - до 48 464,3 тис. грн, що на 35,11 % більше порівняно з 2023 роком, але все ще нижче на 33,38 % від рівня 2022 року.

Таблиця 3.3

Аналіз складу і структури оборотних активів ТЗОВ «ПЕРСЕЙ-ПЛЮС» за 2022-2024 рр. (станом на 31.12)

Види активів	2022 р.		2023 р.		2024 р.		2024 р. у % до	
	сума, тис. грн.	у % до підсумку	сума, тис. грн.	у % до підсумку	сума, тис. грн.	у % до підсумку	2022р.	2023р.
1. Товарні запаси	7448,2	10,24	8569,7	23,89	5329,5	11,00	71,55	62,19
2. Товарна дебіторська заборгованість	13335,8	18,33	4945,3	13,79	16043,7	33,10	120,31	324,42
3. Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	29644,5	40,75	8100,3	22,58	13764,1	28,40	46,43	169,92
4. Інша поточна дебіторська заборгованість	7004,1	9,63	4457,6	12,43	4797,3	9,90	68,49	107,62
5. Грошові кошти	67,5	0,09	424,6	1,18	1586,6	3,27	2350,52	373,67
6. Витрати майбутніх періодів	15243,9	20,95	9373,2	26,13	3613,7	7,46	23,71	38,55
7. Інші оборотні активи	4,3	0,01		0,00	3329,4	6,87	77427,91	#DIV/0!
Разом оборотних активів	72748,3	100	35870,7	100	48464,3	100	66,62	135,11

Джерело: розраховано автором згідно «Балансу», «Звіту про фінансові результати» (Додатки А,Б,В)

Зміни в структурі окремих компонентів оборотних активів є неоднорідними (рис. 3.4). Так, товарні запаси, які у 2022 році становили 10,24 % структури оборотних активів, у 2023 році зросли до 23,89 %, а у 2024 році різко знизились до 11 %. Абсолютне зменшення їх обсягу у 2024 році склало понад 3 млн грн. Така нестабільність може свідчити як про зміни в логістиці та закупівлях, так і про циклічний характер комерційної діяльності підприємства.

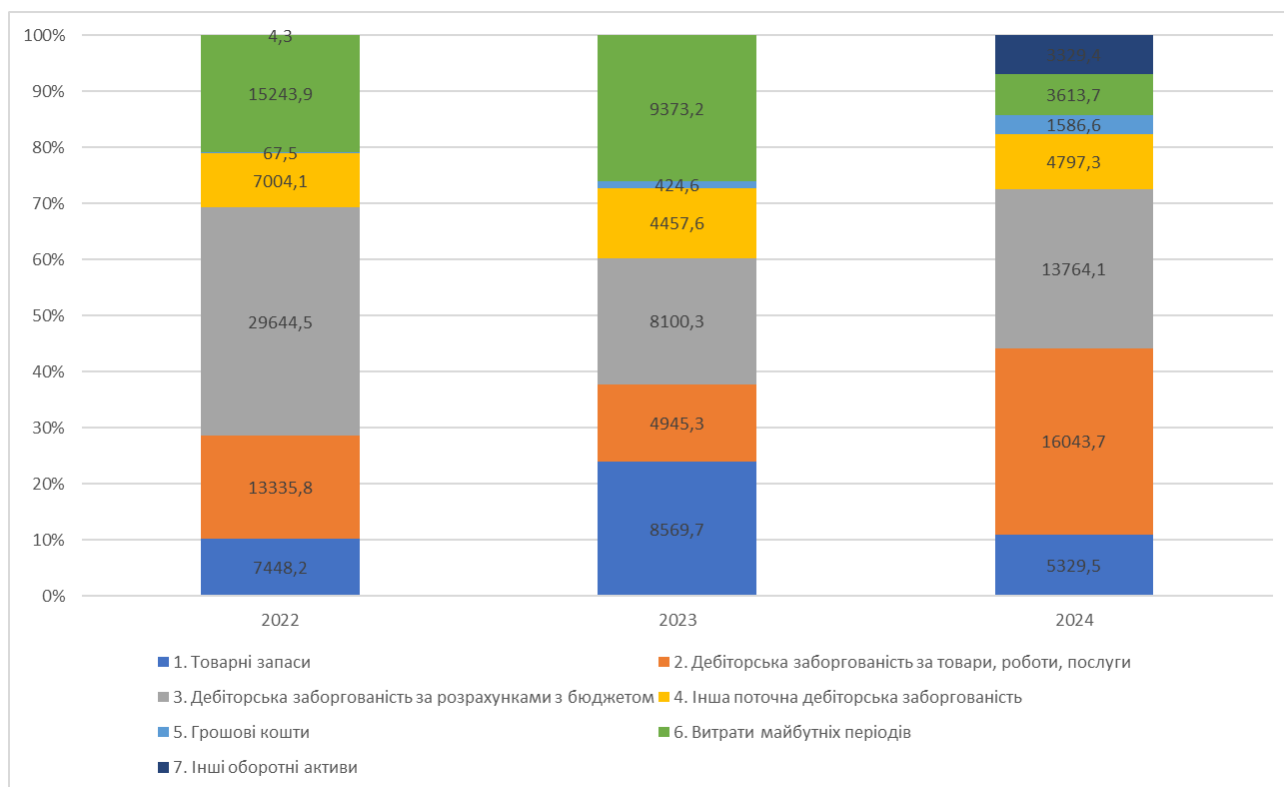

Рис. 3.4. Структура оборотних активів ТЗОВ «ПЕРСЕЙ-ПЛЮС» за 2022-2024 рр.

Одним із найбільш динамічних компонентів є дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги, яка зросла з 13 335,8 тис. грн у 2022 році до 16 043,7 тис. грн у 2024 році, тобто на 20,31 %. Особливо примітним є зростання в 3,2 раза порівняно з 2023 роком, коли її частка в структурі складала лише 13,79 %. У 2024 році вона вже перевищує третину всіх оборотних активів (33,1 %), що може свідчити про ослаблення платіжної дисципліни клієнтів або про надання комерційного кредиту на довші терміни.

Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом коливалася впродовж періоду. Якщо у 2022 році її частка становила 40,75 %, то у 2023 - різко знизилась до 22,58 %, після чого зросла у 2024 році до 28,4 %. Такі коливання часто пов'язані з перерахунками податкових зобов'язань або змінами у податковій політиці держави.

Інша поточна дебіторська заборгованість не зазнала суттєвих змін: у 2024 році вона склала 4 797,3 тис. грн (9,9 % структури), що відповідає середньому рівню попередніх періодів.

Особливо динамічно зростали грошові кошти: з 67,5 тис. грн у 2022 році до 1 586,6 тис. грн у 2024 році (зростання в 23,5 раза). Частка грошових коштів у структурі активів також зросла - з 0,09 % до 3,27 %. Це свідчить про позитивні зміни у ліквідності підприємства, зокрема про здатність акумулювати готівкові кошти для оперативних витрат.

Витрати майбутніх періодів демонструють негативну динаміку: у 2022 році вони становили 15 243,9 тис. грн, що дорівнює майже 21 % структури оборотних активів, тоді як у 2024 році цей показник знизився до 3 613,7 тис. грн (7,46 %). Зменшення витрат майбутніх періодів може бути наслідком завершення великих контрактів чи передоплат, або ж оптимізації планування витрат.

Найбільш нетиповим є зростання інших оборотних активів, які у 2022-2023 роках фактично були відсутні, а у 2024 році досягли 3 329,4 тис. грн (6,87 % структури). Таке різке зростання свідчить або про запровадження нових форм обліку, або про відображення окремих активів, що раніше не класифікувались як оборотні.

Таким чином, структура оборотних активів ТзОВ «ПЕРСЕЙ-ПЛЮС» зазнала істотної трансформації. У 2024 році переважає дебіторська заборгованість, що зумовлює зростання ризиків неповернення коштів, проте водночас спостерігається покращення ліквідної складової - грошових коштів. Водночас зменшення запасів і витрат майбутніх періодів свідчить про прагнення оптимізувати обсяг непродуктивно вкладених обігових ресурсів. Для

подальшого підвищення ефективності управління оборотним капіталом підприємству доцільно реалізувати заходи з управління дебіторською заборгованістю, підвищити оборотність активів та зменшити частку ризикованих елементів у структурі обігових засобів.

Водночас слід окремо розглянути джерела фінансування оборотних активів підприємства, оскільки саме структура капіталу, що лежить в основі обігових ресурсів, значною мірою визначає рівень фінансової стійкості та ризику. Аналіз свідчить про те, що у 2022-2024 роках джерела формування оборотних активів ТзОВ «ПЕРСЕЙ-ПЛЮС» були повністю представлені залученим капіталом, тобто власні оборотні кошти підприємства фактично відсутні. Така ситуація є типовою для компаній, які активно використовують короткострокове кредитування або кредиторську заборгованість як інструмент фінансування поточних витрат.

У фінансовому менеджменті існують три основні підходи до фінансування оборотних активів: агресивна, помірна (компромісна) та консервативна стратегія. Вибір тієї чи іншої моделі залежить від бажаного рівня прибутковості та допустимого рівня ризику. Агресивна стратегія передбачає максимально широке використання короткострокових зобов'язань для покриття не лише оборотних, а й частково необоротних активів, що дозволяє досягнути вищої прибутковості, але водночас підвищує фінансові ризики. Помірна стратегія передбачає збалансоване співвідношення між власними та позиковими джерелами, тоді як консервативна - переважне фінансування за рахунок власного капіталу, що забезпечує стабільність, але знижує рентабельність.

Оскільки за аналізований період не лише оборотні, а й частково необоротні активи ТзОВ «ПЕРСЕЙ-ПЛЮС» фінансувались переважно за рахунок короткострокових та середньострокових позикових коштів (зокрема, кредиторської заборгованості), можна зробити висновок, що підприємство використовує агресивну модель фінансування оборотних активів (рис. 3.5). Такий підхід свідчить про прагнення максимально використати зовнішні

джерела для розширення масштабів діяльності без додаткового залучення власного капіталу. Водночас це зумовлює необхідність постійного моніторингу ліквідності та кредитоспроможності, оскільки ризики платоспроможності в такій моделі є підвищеними.

Рис. 3.5. Структура джерел формування капіталу ТзОВ «ПЕРСЕЙ-ПЛЮС» у 2022-2024 роках

Діаграма, що відображає структуру джерел формування капіталу ТзОВ «ПЕРСЕЙ-ПЛЮС» у 2022-2024 роках. Вона наочно демонструє значне домінування позичкового капіталу над власним у всіх роках, що підтверджує використання агресивної стратегії фінансування.

Узагальнюючи, слід підкреслити, що стратегія управління оборотними активами ТзОВ «ПЕРСЕЙ-ПЛЮС» у досліджуваний період формувалася під впливом зовнішніх економічних умов та внутрішніх потреб у забезпеченні гнучкості і мобільності фінансових ресурсів. Проте, для зміцнення фінансової стабільності доцільно розглянути можливість диверсифікації джерел фінансування та залучення власного капіталу до формування оборотних активів.

Наступним етапом аналізу оборотних активів досліджуваного

підприємства є оцінка ефективності їх використання, яка здійснюється за показниками розрахованими у табл. 3.4 і буде виступати вихідним етапом аудиту оборотних активів.

Таблиця 3.4

Показники ефективності використання оборотних активів ТЗОВ «ПЕРСЕЙ-ПЛЮС» за 2022-2024 рр.

Показники	2022	2023	2024	2024 р. у % до	
				2022р.	2023р.
1. Вихідні дані, тис. грн:					
1.1) дохід від реалізації продукції (товарів)	142783,4	177295,3	165073	115,61	93,11
1.2) чистий прибуток	977,8	1292,9	820,2	83,88	63,44
1.3) середньорічна вартість оборотних активів	52685,8	54613	42471	80,61	77,77
1.4) власні оборотні кошти	-86455,1	-90348,6	-93102,2	107,69	103,05
2. Коефіцієнт завантаження обороту оборотними активами	0,37	0,31	0,26	69,72	83,51
3. Коефіцієнт оборотності оборотних активів	2,71	3,246	3,887	143,43	119,75
4. Тривалість обороту, дні	132,84	110,89	92,62	69,72	83,52
5. Коефіцієнт забезпечення оборотних активів власними коштами	-1,19	-2,52	-1,92	161,34	76,19
6. Коефіцієнт маневрування	-48,36	-29,27	-23,83	49,28	81,41
7. Рентабельність оборотних активів, %	1,86	2,37	1,93	104,06	81,58

Джерело: розраховано автором згідно додатків А,Б,В

Упродовж 2022-2024 років ефективність використання оборотних активів ТзОВ «ПЕРСЕЙ-ПЛЮС» зазнала суттєвих змін, що знайшло своє відображення у відповідних коефіцієнтах оборотності, завантаження, забезпечення власними коштами, тривалості обороту та рівнях рентабельності. Перш за все варто зазначити, що динаміка доходу від реалізації продукції характеризувалась нерівномірністю: якщо у 2023 році зафіксовано зростання на 24,1 % порівняно з 2022 роком, то у 2024 році відбулося зниження на 6,9 % у порівнянні з попереднім періодом. Аналогічна тенденція простежується і щодо чистого прибутку, який у 2023 році зріс на 32,2 %, а у 2024 році - навпаки, зменшився на 36,6 % порівняно з 2023 роком. Це свідчить про погіршення загальної фінансової результативності підприємства, незважаючи на певне покращення показників обіговості.

Середньорічна вартість оборотних активів у 2024 році зменшилась як щодо 2023 року (на 12,1 %), так і щодо 2022 року (на 19,4 %). Це зумовлено зниженням обсягу запасів та дебіторської заборгованості, що, з одного боку, позитивно вплинуло на швидкість обороту, але з іншого - призвело до зменшення прибутковості. Позитивним моментом є зростання коефіцієнта оборотності оборотних активів: з 2,71 у 2022 році до 3,89 у 2024 році. Це означає, що кожна гривня, вкладена в оборотні активи, приносила більше доходу, що свідчить про підвищення ефективності використання обігового капіталу. Підтвердженням цьому є також скорочення тривалості одного обороту з 132,84 до 92,62 днів, тобто майже на 40 днів.

Водночас коефіцієнт завантаження обороту оборотними активами демонструє зниження (з 0,37 у 2022 році до 0,26 у 2024 році), що вказує на деяке зменшення потреби у залученні великого обсягу оборотних ресурсів для здійснення господарської діяльності. Разом із цим слід зазначити, що рівень забезпечення оборотних активів власними коштами залишається негативним і у 2024 році склав $-1,92$, що хоч і краще, ніж у 2023 році ($-2,52$), проте все ще свідчить про критичну залежність від зовнішнього фінансування.

Особливе занепокоєння викликає стан власного оборотного капіталу: його показники залишаються від'ємними протягом усього періоду, а у 2024 році сягнули -93 102,2 тис. грн. Це свідчить про повну відсутність фінансової автономії у покритті потреб поточної діяльності. Позитивну динаміку демонструє коефіцієнт маневрування, який показує, яка частина власного капіталу є мобільною (тобто вкладена в оборотні активи). Його значення поліпшилося з -48,36 у 2022 році до -23,83 у 2024 році. Це свідчить про часткове зростання гнучкості підприємства у використанні власних ресурсів, хоча сам факт від'ємного значення показника вказує на нестабільність фінансового маневру.

Рентабельність оборотних активів у 2023 році досягла піку - 2,37 %, проте у 2024 році знизилась до 1,93 %, що, враховуючи зниження чистого прибутку, свідчить про неефективне використання навіть зменшеного обсягу обігових ресурсів. Така ситуація знижує інвестиційну привабливість підприємства і потребує оперативного перегляду підходів до управління активами.

Таким чином, незважаючи на деяке покращення оборотності та зменшення тривалості обороту, ситуація з ефективністю використання оборотних активів залишається нестабільною. Основною причиною цього є відсутність власних джерел фінансування оборотного капіталу, що обмежує фінансову гнучкість ТзОВ «ПЕРСЕЙ-ПЛЮС» і створює передумови для посилення залежності від зовнішніх зобов'язань у майбутньому.

Склад, структура оборотних активів та джерел їх формування здійснюють безпосередній вплив на фінансовий стан підприємства, який може оцінюватися у довгостроковій перспективі через показники фінансової стійкості, а також у короткостроковому періоді – через показники ліквідності, платоспроможності.

У табл. 3.5 наведено показники, які характеризують фінансову стійкість ТзОВ «ПЕРСЕЙ-ПЛЮС».

Упродовж 2022-2024 років на ТзОВ «ПЕРСЕЙ-ПЛЮС» спостерігалися позитивні зміни у сфері фінансової стійкості, які свідчать про поступове

зміцнення фінансової незалежності підприємства та оптимізацію структури джерел фінансування. Загальна тенденція поліпшення підтверджується динамікою більшості ключових коефіцієнтів, хоча у структурі показників залишаються певні суперечливі зміни, що вимагають поглибленого аналізу.

Таблиця 3.5

Показники фінансової стійкості ТзОВ «ПЕРСЕЙ-ПЛЮС» за 2022-2024 рр.

Показники	2022	2023	2024	2024 р. у % до	
				2022р.	2023р.
Коефіцієнт автономії	0,011	0,024	0,026	242,76	111,47
Коефіцієнт заборгованості	90,776	41,142	36,805	40,54	89,46
Коефіцієнт фінансової стабільності	0,011	0,024	0,027	246,64	111,78
Коефіцієнт забезпеченості власними коштами	0,025	69,603	0,109	443,21	0,16
Коефіцієнт фінансової залежності	91,776	42,142	37,805	41,19	89,71

Джерело: розраховано автором згідно додатків А,Б,В

Коефіцієнт автономії, який характеризує частку власного капіталу в загальній сумі капіталу, збільшився з 0,011 у 2022 році до 0,026 у 2024 році. Це свідчить про зростання фінансової самостійності підприємства. Відносне зростання цього показника становить 242,76 % у порівнянні з 2022 роком і 111,47 % - у порівнянні з 2023 роком, що є безумовно позитивною тенденцією. Водночас, абсолютне значення коефіцієнта залишається критично низьким, адже навіть у 2024 році власний капітал покриває лише 2,6 % загальної вартості активів, що свідчить про високу залежність підприємства від зовнішніх джерел фінансування.

Ця тенденція підтверджується коефіцієнтом заборгованості, який

зменшився з 90,776 у 2022 році до 36,805 у 2024 році. Позитивна динаміка демонструє зменшення тиску зобов'язань на підприємство. Зниження цього коефіцієнта більш ніж удвічі свідчить про певну стабілізацію боргової політики, хоча в абсолютних значеннях він залишається високим. Оптимізація боргового навантаження могла бути досягнута за рахунок погашення довгострокових кредитів або зменшення товарної кредиторської заборгованості, а також внаслідок нарощування частки власного капіталу.

Коефіцієнт фінансової стабільності, що характеризує співвідношення власного та залученого капіталу, також демонструє позитивну динаміку - зростання з 0,011 до 0,027. У 2024 році його значення перевищило рівень 2022 року майже у 2,5 рази, що свідчить про покращення балансу між власними і позиковими джерелами фінансування. Втім, критично низький абсолютний рівень цього показника потребує подальшого нарощування власного капіталу для забезпечення стабільного розвитку.

Найбільш контрастною виявилася динаміка коефіцієнта забезпеченості власними коштами: якщо у 2023 році показник становив аномально високе значення - 69,603 (ймовірно через технічну помилку або зміну методики розрахунку), то у 2024 році він знизився до 0,109, що, втім, у 4,4 рази перевищує рівень 2022 року. Зважаючи на значні коливання, цей показник вимагає додаткової перевірки, оскільки в нормальних умовах він не повинен мати настільки значних коливань за короткий проміжок часу.

Коефіцієнт фінансової залежності, який є зворотним до коефіцієнта автономії, знизився з 91,776 у 2022 році до 37,805 у 2024 році. Це свідчить про зменшення ризиків, пов'язаних із надмірною кредитною залежністю, та підтверджує загальну тенденцію до зростання частки власного капіталу у фінансовій структурі підприємства. Зменшення фінансової залежності є позитивним чинником для інвесторів і кредиторів, оскільки зменшується ризик дефолту.

Таким чином, аналіз показників фінансової стійкості ТзОВ «ПЕРСЕЙ-

ПЛЮС» свідчить про поступове, хоча й повільне, зміцнення фінансового становища підприємства. Зростання коефіцієнтів автономії та фінансової стабільності, а також зниження рівня заборгованості та фінансової залежності є свідченням проведення обґрунтованої фінансової політики. У подальшому підприємству доцільно спрямувати зусилля на подальше нарощування власного капіталу, що дозволить не лише покращити фінансову стійкість, а й забезпечити умови для стабільного розвитку в умовах зростаючої конкуренції.

Стан капіталу підприємства та ефективність його використання є ключовими детермінантами досягнення стабільних фінансових результатів, оскільки саме структура капіталу формує основу платоспроможності, інвестиційної привабливості й довгострокової стійкості суб'єкта господарювання. Показники ліквідності, які відображають здатність підприємства своєчасно покривати свої короткострокові зобов'язання, безпосередньо залежать від наявності та структури власного оборотного капіталу, що забезпечує маневреність фінансових ресурсів у короткостроковій перспективі (табл. 3.6).

Таблиця 3.6

Показники ліквідності ТзОВ «ПЕРСЕЙ-ПЛЮС» за 2022-2024 рр.

Показники	2022	2023	2024	2024 р. у % до	
				2022р.	2023р.
Коефіцієнт покриття	0,47	0,28	0,34	73,51	120,46
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,28	0,11	0,22	80,47	207,80
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,00	0,00	0,01	2593,54	333,16
Власні оборотні кошти	-86455,1	-90348,6	-93102,2	107,69	103,05

Джерело: розраховано автором згідно додатків А,Б,В

У процесі аналізу було виявлено, що впродовж 2022-2024 років спостерігається чітка тенденція до зниження рівня мобільності власних фінансових ресурсів ТзОВ «ПЕРСЕЙ-ПЛЮС». Це зумовлено повною відсутністю власного оборотного капіталу, що, у свою чергу, призводить до критичного зниження показників ліквідності.

Аналіз показників ліквідності ТзОВ «ПЕРСЕЙ-ПЛЮС» за 2022-2024 роки дозволяє зробити висновок про поступове, хоча й нестабільне, покращення платоспроможності підприємства. Разом з тим, динаміка ключових коефіцієнтів свідчить про збереження низької здатності підприємства покривати свої поточні зобов'язання на належному рівні, що зумовлює потребу в подальшому вдосконаленні структури оборотних активів і підвищенні фінансової гнучкості.

Так, коефіцієнт покриття, який характеризує загальну здатність підприємства погасити поточні зобов'язання за рахунок усіх оборотних активів, у 2022 році становив 0,47. У 2023 році він знизився до 0,28, що є критично низьким показником, однак у 2024 році зріс до 0,34, що на 20,46 % більше за рівень попереднього року. Незважаючи на позитивну динаміку, загальний рівень покриття залишається меншим за нормативне значення (≥ 1), що вказує на те, що оборотних активів все ще недостатньо для повного погашення короткострокових зобов'язань.

Коефіцієнт швидкої ліквідності, який враховує лише найбільш ліквідні активи (без запасів), продемонстрував ще яскравіші коливання. У 2022 році він був на рівні 0,28, знизився до 0,11 у 2023 році, а в 2024 році - зріс до 0,22, що становить приріст на 107,80 % у порівнянні з попереднім роком. Такий стрибок можна пов'язати із зростанням дебіторської заборгованості, а також зі збільшенням грошових коштів. Проте досягнутий рівень також залишається значно нижчим від рекомендованого значення ($\geq 0,8$), що сигналізує про обмеженість у короткострокових фінансових ресурсах.

Найнижчим виявився коефіцієнт абсолютної ліквідності, який свідчить про спроможність підприємства негайно погасити зобов'язання за рахунок

наявних грошових коштів. У 2022 та 2023 роках цей показник становив фактично нульове значення. Лише у 2024 році він підвищився до 0,01, що хоч і демонструє відносне зростання (на 2593,54 % до 2022 року), все ж залишається на вкрай низькому рівні. Причиною такої динаміки є дуже обмежені залишки коштів на рахунках у попередні роки, що лише у 2024 році почали зростати внаслідок внутрішньої фінансової стабілізації.

Як демонструють дані табл. 3.6, упродовж трьох років досліджуваного періоду підприємство діяло виключно за рахунок залучених джерел фінансування, не маючи змоги генерувати внутрішні ресурси для формування обігового капіталу. Така фінансова модель вказує на реалізацію надмірно агресивної стратегії управління оборотними активами, що, хоча й може забезпечувати певну гнучкість в умовах короткострокового зростання, водночас суттєво підвищує ризики платоспроможності та загрожує фінансовій стабільності у середньо- та довгостроковій перспективі.

Таким чином, узагальнюючи результати аналізу, можна зробити висновок, що ліквідність ТзОВ «ПЕРСЕЙ-ПЛЮС» у 2022-2024 роках залишається критично низькою. Аналіз оборотних активів ТзОВ «ПЕРСЕЙ-ПЛЮС» за 2022-2024 роки засвідчив наявність нестабільної динаміки як у структурі, так і в обсягах цих ресурсів. Хоча у 2024 році покращилися показники оборотності (коефіцієнт оборотності зріс до 3,89, а тривалість обороту скоротилась до 92,62 днів), ситуація з фінансуванням залишається критичною. Оборотні активи формуються виключно за рахунок залучених коштів, що підтверджується стабільно від'ємними значеннями власного оборотного капіталу та низьким коефіцієнтом забезпечення обігових активів власними джерелами. Відсутність фінансової автономії суттєво обмежує гнучкість підприємства в управлінні поточною діяльністю, збільшує ризики ліквідності та знижує стійкість до зовнішніх економічних викликів. Отже, необхідною умовою для підвищення ефективності функціонування є посилення фінансової стабільності шляхом залучення власних ресурсів у структуру оборотних активів.

3.3. Напрями підвищення ефективності використання оборотних активів ТЗОВ «ПЕРСЕЙ-ПЛЮС»

Необхідність підвищення ефективності використання оборотних активів ТЗОВ «ПЕРСЕЙ-ПЛЮС» зумовлена рядом внутрішніх і зовнішніх чинників, що істотно впливають на поточну і перспективну діяльність підприємства. Як показав аналіз фінансово-господарської інформації за 2022-2024 роки, оборотні активи товариства демонстрували нестабільну динаміку, а їх структура характеризувалась значною часткою дебіторської заборгованості, витрат майбутніх періодів та критичною відсутністю власних оборотних коштів. Це свідчить про наявність істотних проблем в організації фінансування поточної діяльності.

Зниження оборотності оборотних активів у 2022 році, незначне покращення у 2023-му та не повністю ефективна робота з дебіторами в 2024 році впливають на уповільнення грошових потоків, а отже - на платоспроможність підприємства. Постійна залежність від короткострокових позикових джерел фінансування призводить до зростання фінансових ризиків, зниження стійкості та зменшення кредитоспроможності. Крім того, агресивна стратегія фінансування, що реалізується підприємством, може бути виправдана лише у короткостроковій перспективі, але є небезпечною у довгостроковому плані.

Ураховуючи високу частку оборотних активів у загальній структурі активів, саме їх ефективне управління є ключовим для збереження ліквідності, гнучкості операційної діяльності, забезпечення рентабельності та конкурентоспроможності. Якщо підприємство не вживе заходів щодо прискорення оборотності запасів, скорочення періоду дебіторської заборгованості та формування хоча б мінімального обсягу власних обігових коштів, у майбутньому можливе погіршення фінансових результатів, порушення платіжної дисципліни та зменшення довіри з боку контрагентів.

Таким чином, підвищення ефективності використання оборотних активів є не лише засобом поліпшення фінансових показників, а й необхідною умовою забезпечення стабільного функціонування та розвитку ТзОВ «ПЕРСЕЙ-ПЛЮС» в умовах нестабільного ринку та підвищених вимог до фінансової гнучкості підприємства.

На основі проведеного аналізу і аудиту оборотних активів вироблено ряд рекомендацій щодо підвищення ефективності використання оборотних активів ТзОВ «ПЕРСЕЙ-ПЛЮС», які систематизовано на рис. 3.6.

Розглянемо детальніше проектні рекомендації щодо підвищення ефективності використання оборотних активів підприємства.

Для оптимізації структури джерел фінансування обігових коштів доцільно поступово зменшувати залежність від короткострокових зобов'язань та нарощувати обсяг власного оборотного капіталу, зокрема через збільшення частки нерозподіленого прибутку. Це сприятиме зниженню фінансових ризиків і покращенню ліквідності.

Удосконалення політики управління дебіторською заборгованістю передбачає запровадження жорсткішого контролю за термінами погашення заборгованості та оцінкою платоспроможності контрагентів. Доцільним є впровадження системи знижок за дострокову оплату або пені за прострочення платежів.

ТзОВ «ПЕРСЕЙ-ПЛЮС» слід зосередитись на впровадженні принципів логістики Just-in-Time або ABC-аналізу, щоб уникати надмірного накопичення товарних залишків, які уповільнюють оборотність активів та заморожують грошові кошти. Це дозволить раціоналізувати обсяги та частоту формування запасів.

З метою підтримання достатнього рівня ліквідності, варто сформувати прогнозний платіжний календар, запровадити регулярний аналіз грошових потоків та оптимізувати залишки коштів на рахунках, що, відповідно, активізує управління грошовими коштами.

Оптимізація структури джерел фінансування обігових коштів	• Суть заходу: Підприємство має повністю залучене фінансування обігових коштів, що підвищує фінансові ризики. Доцільно спрямовувати частину прибутку на формування власного оборотного капіталу (наприклад, через нерозподілений прибуток). • Очікуваний ефект: Зменшення залежності від кредиторської заборгованості, підвищення фінансової незалежності та зниження ризику втрати ліквідності.
Удосконалення політики управління дебіторською заборгованістю	• Суть заходу: Дебіторська заборгованість суттєво зросла у 2024 році. Необхідно впровадити регламент повернення боргів, встановити контрольні терміни та використовувати фінансові стимули для дострокових оплат (знижки, бонуси). • Очікуваний ефект: Скорочення обсягів простроченої заборгованості, покращення обіговості активів, збільшення грошового потоку.
Раціоналізація обсягів і частоти формування запасів	• Суть заходу: Коливання в обсягах запасів призводять до нестабільності в роботі підприємства. Доцільно застосувати логістичні підходи (наприклад, Just-in-Time, EOQ, ABC/XYZ-аналіз) для управління товарними залишками. • Очікуваний ефект: Скорочення перевантаження складів, зменшення вартості зберігання, прискорення обороту обігових коштів.
Активізація управління грошовими коштами	• Суть заходу: Зростання обсягу грошових коштів у 2024 році відкриває можливості для ефективного управління ними. Варто формувати платіжний календар, здійснювати регулярне планування надходжень і витрат, використовувати залишки коштів для короткострокових інвестицій або покриття боргів. • Очікуваний ефект: Забезпечення поточної платоспроможності, уникнення касових розривів, оптимізація фінансових витрат.
Вдосконалення контролю за витратами майбутніх періодів і іншими активами	• Суть заходу: Витрати майбутніх періодів у 2022-2023 роках мали високу частку в структурі оборотних активів. Необхідно провести аудит таких витрат та перевірити доцільність їх відображення, зменшити обсяг авансових платежів. • Очікуваний ефект: Звільнення заморожених коштів, підвищення ефективності використання активів, зменшення необґрунтованих витрат.
Впровадження системи моніторингу ефективності оборотних активів	• Суть заходу: Запровадження системи регулярного моніторингу (щомісячного або поквартального) із використанням ключових фінансових показників (оборотність, тривалість обороту, рентабельність, коефіцієнт завантаження). • Очікуваний ефект: Оперативне реагування на негативні тенденції, можливість швидкого ухвалення управлінських рішень, підвищення обґрунтованості фінансової політики.
Оцінка доцільності переходу до помірної моделі фінансування	• Суть заходу: Агресивна стратегія фінансування, яка зараз використовується, є ризикованою. Слід розглянути можливість переходу до компромісного підходу - часткове залучення власного капіталу для фінансування обігових активів. • Очікуваний ефект: Зниження фінансового навантаження, підвищення стабільності фінансового стану, довгострокове зменшення вартості залучених ресурсів.

Рис. 3.6. Рекомендовані заходи щодо підвищення ефективності використання оборотних активів ТЗОВ «ПЕРСЕЙ-ПЛЮС»

Вдосконалення системи внутрішнього контролю за витратами майбутніх періодів та іншими оборотними активами передбачає проведення ревізії таких статей з метою виключення необґрунтованих авансів та зменшення обсягу активів, що не приносять прямого доходу. В контексті цього варто запровадити постійний аналіз ключових показників обіговості, таких як коефіцієнти оборотності, тривалість обороту та рентабельність оборотних активів, дозволить своєчасно реагувати на негативні тенденції.

Замість агресивної моделі фінансування, яка наразі переважає, доцільно перейти до помірної або консервативної стратегії, яка передбачає більш збалансоване поєднання власних та позикових коштів.

Ці заходи дозволять не лише підвищити ефективність використання оборотних активів, а й загалом зміцнити фінансову стабільність підприємства, покращити його платоспроможність та забезпечити сталість ділової активності в середньостроковій перспективі.

Комплексна реалізація цих заходів дозволить не лише підвищити ефективність використання оборотних активів, а й суттєво поліпшити фінансову стабільність та конкурентоспроможність ТзОВ «ПЕРСЕЙ-ПЛЮС». Для практичної реалізації цих рекомендацій ми розробили таблицю дій з відповідальними особами (табл. 3.7).

Попри поступову імплементацію принципів бухгалтерського обліку у вітчизняну практику, зберігаються проблеми, спричинені надмірною зарегульованістю фіскальної політики, яка обмежує свободу професійного судження при організації обліку. Наприклад, вимоги податкового законодавства часто суттєво впливають на облікову політику підприємств, зокрема в частині визнання запасів активами.

Хоча й у міжнародній практиці існує розмежування між фінансовим та податковим обліком, об'єкт оподаткування здебільшого формується саме за даними фінансової звітності з урахуванням певних коригувань. В Україні ж невідповідність між податковим і фінансовим обліком може спотворювати

економічну суть окремих господарських операцій, зокрема безоплатного отримання або передачі запасів. Згідно з податковим законодавством, вартість безкоштовно отриманих активів включається до складу доходів, що зобов'язує підприємство-донор сторнувати витрати та нараховувати додаткові податкові зобов'язання.

Таблиця 3.7

План заходів з підвищення ефективності використання оборотних активів ТЗОВ «ПЕРСЕЙ-ПЛЮС»

Назва заходу	Очікуваний результат	Відповідальний підрозділ / особа	Строк реалізації
Збільшення частки власного оборотного капіталу шляхом реінвестування прибутку	Зменшення фінансової залежності, покращення ліквідності	Директор, бухгалтерія	Протягом року
Запровадження політики управління дебіторською заборгованістю (графіки, штрафи, бонуси)	Скорочення термінів погашення дебіторської заборгованості, покращення грошового потоку	Фінансовий директор, відділ продажу	II квартал 2025 р.
Раціоналізація управління запасами (впровадження ABC-аналізу, оптимізація закупівель)	Скорочення надлишкових товарних залишків, зменшення витрат на зберігання	Відділ постачання, логістика	III квартал 2025 р.
Формування платіжного календаря і моніторинг руху грошових коштів	Зростання платоспроможності, уникнення касових розривів	Головний бухгалтер	Щомісячно
Перегляд і зменшення витрат майбутніх періодів, авансів	Вивільнення заморожених коштів	Бухгалтерія	II півріччя 2025 р.
Створення системи щомісячного аналізу показників оборотності та рентабельності оборотних активів	Постійний контроль ефективності використання обігових коштів	Фінансовий аналітик	3 липня 2025 р.
Перехід до помірної стратегії фінансування оборотних активів	Збалансоване поєднання власного і позикового капіталу	Директор, фінансовий директор	I квартал 2026 р.

Разом з тим, відсутній чіткий механізм визначення вартості безоплатно отриманих запасів у податковому обліку. Доцільно використовувати справедливу вартість, визначену за П(С)БО 9 «Запаси», яка фіксується у фінансовій звітності підприємства-отримувача. У випадку безоплатної передачі податкові норми зобов'язують визнавати дохід, що суперечить реальному змісту операції, адже підприємство не отримує виручки.

У фінансовому обліку відображається повний обсяг оборотних активів, тоді як у податковому - лише ті, що використовуються у господарській діяльності.

Наступним аспектом удосконалення обліку оборотних активів є підвищення ефективності управління дебіторською заборгованістю, зокрема через її рефінансування. Рефінансування - це сукупність заходів, що дозволяють трансформувати дебіторську заборгованість в інші ліквідні форми активів, наприклад, у грошові кошти або цінні папери. Найпоширенішою формою рефінансування є факторинг.

Одним із ефективних механізмів вирішення проблеми дефіциту власного оборотного капіталу на підприємствах є застосування факторингових операцій. Сутність базової факторингової послуги полягає у фінансуванні постачань товарів з відстрочкою платежу, коли фактор (фінансова установа) упродовж кількох днів (як правило, до трьох) перераховує підприємству-продавцю основну частину дебіторської заборгованості, що підтверджена відповідними розрахунковими документами, у розмірі 70-90% залежно від рівня ризику. Залишкову суму (10-30%) постачальник отримує після фактичного надходження коштів від покупця. За надання послуги підприємство-продавець сплачує комісійну винагороду, розмір якої визначається залежно від платоспроможності дебітора та строків розрахунків.

Крім фінансування, факторингове обслуговування передбачає також виконання інших функцій, зокрема: здійснення контролю за своєчасністю погашення заборгованості, ведення обліку дебіторської заборгованості та

адміністрування операцій з товарним кредитом. Додатковими послугами у межах факторингу є страхування ризиків, що виникають при постачанні з відстрочкою платежу, а також комплексне управління дебіторською заборгованістю з боку фактора.

Фінансування за допомогою факторингу має низку суттєвих переваг, серед яких варто виокремити:

- можливість отримання довгострокового фінансування на постійній основі;
- автоматичне збільшення обсягу фінансування пропорційно до зростання реалізації;
- відсутність зобов'язання постачальника повертати авансовані кошти, оскільки їхнє повернення забезпечується за рахунок оплати з боку покупців;
- відсутність обмежень щодо суми фінансування за окремими контрактами.

Користь для постачальника також полягає у можливості збільшення обсягів реалізації за рахунок оперативного залучення оборотного капіталу, зменшенні витрат, пов'язаних із залученням традиційного банківського кредиту, та усуненні фінансових ризиків, зокрема пов'язаних з коливаннями відсоткових ставок, витратами на оформлення кредитних угод тощо.

Таким чином, факторинг дозволяє підприємству постачальника мінімізувати ризики, пов'язані з нестачею оборотного капіталу, а покупцям - отримувати товар із відтермінуванням оплати на взаємовигідних умовах.

Факторинг дозволяє мінімізувати ризики несплати, зменшити витрати на адміністрування боргів та підвищити ефективність роботи персоналу. Його застосування доцільне для дебіторської заборгованості за товарні операції, яка обліковується на рахунках 36 і 371. Інші види заборгованості, на нашу думку, не є об'єктом для факторингових операцій.

Відповідно, у бухгалтерському обліку продаж дебіторської заборгованості відображається як операційна діяльність з використанням рахунків 949 (для витрат) і 719 (для доходів). Комісія посереднику класифікується як плата за

обслуговування та кредит. Фінансовий результат відображається на рахунку 793 «Результат іншої звичайної діяльності».

Бухгалтерські проведення для факторингових операцій узагальнено в табл. 3.8.

Для наближення національних стандартів бухгалтерського обліку до міжнародних вимог необхідно проводити системну роботу з дослідження та узагальнення концепцій обліку, зокрема в частині обліку оборотних активів. Така робота має враховувати не лише положення міжнародних стандартів і чинної національної нормативної бази, а й порівняльний аналіз облікової практики в країнах із подібними політичними та економічними умовами. Основними аспектами такого аналізу є ступінь узгодженості між національними стандартами, а також об'єктивність і адекватність відображення економічної сутності бізнес-процесів у рамках міжнародних стандартів.

Таблиця 3.8

Кореспонденція рахунків з обліку факторингових операцій

№	Зміст господарської операції	Дебет	Кредит	Податковий облік (ВД / ВВ / ПЗ)
1	Відвантажено продукцію покупцю	36	70	ВД
2	Нараховано ПДВ	70	64	ПЗ
3	Списано фактичну собівартість продукції	90	26	—
4	Списано витрати і доходи на фінансові результати	79	90, 92, 93	—
5	Різниця між доходом і ПДВ	70	79	—
6	Зараховано на рахунок у банку платіж факторинговій фірмі за продаж боргу покупцю	31	719	—
7	Списано реалізовану дебіторську заборгованість	949	36	—

Ще одним інструментом, що забезпечує прискорення обороту дебіторської заборгованості, є операції з обліку векселів. Суть цих операцій полягає в достроковому перетворенні вексельної заборгованості на грошові кошти. Банк, що здійснює облік векселя, надає пред'явнику оплату за номіналом за вирахуванням дисконту, який залежить від строку до погашення та чинної дисконтної ставки. Після настання строку, зазначеного у векселі, банк отримує належний платіж, тим самим реалізуючи механізм авансування коштів на основі боргового зобов'язання.

Аналогічним за економічною суттю до операцій з обліку векселів є форфейтинг - фінансова операція, що передбачає рефінансування дебіторської заборгованості, яка виникає внаслідок надання комерційного кредиту. Суть форфейтингу полягає в тому, що кредитор (експортер або постачальник) передає своє право вимоги заборгованості банку (форфейтеру) шляхом індосаменту переказного векселя. У результаті такої трансакції комерційний кредит трансформується в банківську форму фінансування, що дозволяє постачальнику негайно отримати грошові кошти.

Застосування форфейтингу доцільне в тих випадках, коли вигоди від дострокового надходження фінансових ресурсів перевищують потенційні переваги, пов'язані з очікуваним отриманням платежів у передбачені договором строки. Таким чином, форфейтинг виступає як ефективний інструмент управління ліквідністю підприємства в умовах відстрочених розрахунків.

На сучасному етапі нагальною проблемою є впровадження концептуальних підходів до удосконалення обліку оборотних активів, що забезпечать:

- розширення оперативних можливостей бухгалтерського обліку;
- підвищення достовірності та порівнянності облікової інформації, зокрема при формуванні консолідованих показників для органів статистики та податкової служби з метою прийняття ефективних рішень.

ВИСНОВКИ

У процесі дослідження теоретичних, нормативно-правових та практичних аспектів обліку й аудиту оборотних активів ТзОВ «ПЕРСЕЙ-ПЛЮС» було досягнуто поставленої мети та реалізовано всі основні завдання. Проведене дослідження дозволило сформуванати цілісне уявлення про економічну сутність, функціональні характеристики та інформаційне забезпечення управління оборотними активами в умовах сучасної господарської практики.

У теоретичному розділі роботи уточнено сутність поняття «оборотні активи» як категорії бухгалтерського обліку та фінансового менеджменту, визначено їхню структуру, класифікаційні ознаки, джерела формування та функції. Встановлено, що оборотні активи є мобільною частиною майна підприємства, яка забезпечує безперервність операційної діяльності, ліквідність і гнучкість у фінансовому управлінні. Раціональне управління ними має критичне значення для підтримання платоспроможності підприємства, оптимізації витрат та підвищення рентабельності.

Уточнено економічну сутність оборотних активів, які в сучасній обліковій практиці трактується як сукупність грошових коштів, їх еквівалентів, товарно-матеріальних цінностей та дебіторської заборгованості, що використовуються у межах одного операційного циклу. Вони відіграють ключову роль у забезпеченні безперервності господарської діяльності, платоспроможності та гнучкості управління.

Досліджено нормативно-правове регулювання обліку оборотних активів, яке здійснюється згідно з П(С)БО 9 «Запаси», П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість» та П(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності». У ході порівняння з МСФЗ встановлено, що міжнародні підходи мають більший акцент на достовірну оцінку справедливої вартості, тоді як національні стандарти фокусуються на обачності.

В аналітичному розділі роботи проведено оцінку складу, динаміки та

ефективності використання оборотних активів ТзОВ «ПЕРСЕЙ-ПЛЮС» у 2022-2024 роках. Встановлено, що структура активів підприємства характеризується високою питомою вагою необоротних активів, а оборотні активи повністю фінансуються за рахунок позичкового капіталу, що свідчить про застосування агресивної стратегії фінансування. Проаналізовано ключові показники оборотності, ліквідності, забезпеченості власними оборотними коштами та рентабельності оборотних активів. За результатами аналізу було виявлено критичну ситуацію із відсутністю власного оборотного капіталу, що знижує фінансову стійкість підприємства та обмежує його адаптаційні можливості.

Проаналізовано структуру та динаміку оборотних активів підприємства за 2022-2024 роки. Встановлено, що їх частка у загальній структурі активів коливалася від 27,6 % до 32,8 %, при цьому значну питому вагу займала дебіторська заборгованість (у 2024 році - понад 33 %), що вказує на потребу посилення контролю за розрахунками з покупцями. Спостерігається також суттєве зростання обсягів грошових коштів - у 23,5 рази, що свідчить про тимчасове накопичення ресурсів, які не були оперативно інвестовані.

Оцінено ефективність використання оборотних активів. Коефіцієнт оборотності зріс із 2,71 до 3,887, тривалість одного обороту скоротилася з 133 до 92 днів, що є позитивною тенденцією. Проте рівень рентабельності оборотних активів у 2024 році знизився до 1,93 % у порівнянні з 2,37 % у 2023 році, що зумовлено скороченням чистого прибутку на тлі зниження доходу та нераціонального розподілу дебіторської заборгованості.

Оцінено стан обліку оборотних активів у програмному середовищі BAS. Установлено, що підприємство використовує базову конфігурацію, яка забезпечує автоматизацію облікових процесів, проте недостатньо реалізовані аналітичні можливості. У бухгалтерському обліку фіксується належне документальне оформлення операцій із запасами, проте існують певні недоліки в систематизації обліку дебіторської заборгованості, зокрема в аспекті відстрочених платежів. Виявлено певні недоліки у внутрішньому контролі та

аналітичному супроводі облікових даних. Визначено, що функції внутрішнього аудиту виконуються в обмеженому обсязі та потребують систематизації відповідно до сучасних підходів контролю.

Практичним результатом дослідження стало розроблення комплексу рекомендацій щодо підвищення ефективності використання оборотних активів, які включають: зміцнення власної капітальної бази, посилення контролю за дебіторською заборгованістю, удосконалення управління запасами, регламентування внутрішнього аудиту оборотних активів, а також модернізацію облікової політики з урахуванням змін у нормативному середовищі.

Виявлено відсутність чітко структурованої системи внутрішнього аудиту оборотних активів. Аудиторські процедури здійснюються переважно епізодично, без затвердженої програми перевірок, що знижує ефективність контролю. У результаті цього, зокрема, виникає ризик недостовірного визнання доходів і витрат, несвоєчасного виявлення знеціненої дебіторської заборгованості та перевитрат на зберігання запасів.

Сформульовано практичні рекомендації щодо вдосконалення обліку й внутрішнього контролю оборотних активів, зокрема - запровадження регламенту аудиту оборотних активів; оптимізація термінів обігу дебіторської заборгованості шляхом укладання договорів із чіткими умовами платежів; створення резерву сумнівних боргів; впровадження інструментів фінансової аналітики на основі BAS.

Отже, результати дослідження мають як наукову, так і прикладну цінність, оскільки можуть бути використані у процесі подальшого вдосконалення фінансового менеджменту підприємства, підвищення ефективності використання ресурсів та формування інформаційної бази для ухвалення рішень. Запропоновані напрями удосконалення системи обліку та аудиту оборотних активів можуть бути впроваджені у практичну діяльність ТзОВ «ПЕРСЕЙ-ПЛЮС» уже найближчим часом без значних фінансових витрат.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14>
2. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність: Закон України від 21.12.2017 року № 2258-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19#Text>
3. Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 9 «Запаси»: Наказ Міністерства фінансів України від 20 жовтня 1999 р. № 246. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99>
4. Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість»: Наказ Міністерства фінансів України від 08 жовтня 1999 р. № 237. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99>
5. Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 4 «Звіт про рух грошових коштів»: Наказ Міністерства фінансів України від 31 березня 1999 р. № 87. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0398-99#Text>
6. Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 13 «Фінансові інструменти»: Наказ Міністерства фінансів України від 30 листопада 2001 р. № 559. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1050-01#Text>
7. Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: Наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 № 73. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text>
8. Про затвердження Порядку подання фінансової звітності: Постанова Кабінету Міністрів України від 29 берез. 2017 р. № 419. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/419-2000-%D0%BF#Text>
9. Про затвердження Положення про автоматизацію податкової звітності: Наказ Міністерства фінансів України від 17.11.2021 № 601. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1519-21>

10. International Accounting Standard 2 Inventories (IAS 2). URL: <https://www.ifrs.org/issued-standards/list-of-standards/ias-2-inventories/>
11. International Accounting Standard 7 Statement of Cash Flows (IAS 7). URL: <https://www.ifrs.org/issued-standards/list-of-standards/ias-7-statement-of-cash-flows/>
12. International Financial Reporting Standard 9 Financial Instruments (IFRS 9). URL: <https://www.ifrs.org/issued-standards/list-of-standards/ifrs-9-financial-instruments/>
13. BAS ERP - автоматизована система обліку для бізнесу. Офіційний сайт компанії «Рарус». URL: <https://rarus.ua/software/bas-erp>
14. Бугрименко Р. М. Ефективність політики управління фінансуванням оборотних активів торговельних підприємств: дис. ... канд. екон. наук. Харків, 2003. 224 с. jeou.donnu.edu.ua
15. Ганін В., Філатова М. Контроль та аналіз оборотних активів підприємства та шляхи їх удосконалення. Молодий вчений. 2019. № 11 (75). С. 133-137. DOI: 10.32839/2304-5809/2019-11-75-27.
16. Гринюк І. М. Економічна сутність оборотних активів та їх типологія. Agricultural and Resource Economics: International Scientific E-Journal. 2016. Т. 2, № 4. С. 64-74.
17. Демченко Т. А. Оборотні активи та їх відображення в бухгалтерському обліку і фінансовій звітності. Актуальні проблеми економіки. 2007. № 9. С. 179-184.
18. Державна податкова служба України. Офіційний вебпортал. URL: <https://tax.gov.ua>
19. Донін Є. О. Особливості сучасних підходів щодо специфіки класифікації оборотних активів підприємства. Економіка і організація управління. 2018. № 1(29). С. 75-85.
20. Кіндіченко В. Обліково-інформаційне забезпечення внутрішнього аудиту оборотних активів підприємства. Актуальні проблеми та перспективи

розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством: матеріали VIII Всеукр. наук.-практ. конф. (Полтава, 25 березня 2025 р.). Полтава: ПДАУ, 2025. Ч. 1. С. 148-149.

21. Кузьміна І. Технології автоматизації бухгалтерського обліку: методика і практика: навч. посіб. / І. Кузьміна. – Київ : Центр учбової літератури, 2021. 248 с.

22. Кузьменко О. Впровадження BAS на підприємстві як інструмент цифрової трансформації обліку. Економіка і суспільство. 2023. № 55. С. 121-125. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-55-121>

23. Крупка Я.Д., Задорожний З.В., Гудзь Н.В. та ін. Фінансовий облік: підручник. Тернопіль: ТНЕУ, 2019. 478 с.

24. Лесько Д.С. Методика обліку та аудиту оборотних активів у міжнародних корпораціях: кваліфікаційна робота. Київ: КНЕУ, 2022. 75 с.

25. Лопатоська О., Нікольчук Ю., Бондарук С. Особливості фінансового аналізу оборотних активів підприємства. Вісник Хмельницького національного університету. Серія: Економічні науки. 2025. Т. 338, № 1. С. 457-464. DOI: [10.31891/2307-5740-2025-338-67](https://doi.org/10.31891/2307-5740-2025-338-67).heraldes.khmnu.edu.ua

26. Мельник В.М., Глушко О.В. Інформаційні системи і технології в обліку та аудиті: навч. посіб. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2022. 204 с.

27. М.Е.Дос - електронна звітність, обмін документами з контрагентами [Електронний ресурс]. URL: <https://medoc.ua>

28. Міокова Г. І., Буряк В. О. Принципи організації оборотних активів. Наукові записки. 2011. Вип. 11, ч. 1. С. 68-75. DSpace Repository

29. Мордань Є.О., Сумченко А.О. Сутність оборотних активів підприємства як об'єкта управління. Проблеми та перспективи розвитку фінансово-кредитної системи України: матеріали IV Всеукраїнської наук.-практ. on-line-конф. (м. Суми, 21-22 листопада 2019 р.). Суми: СумДУ, 2019. Ч. 2. С. 43–49. Essuir+1DSpace Repository+1

30. Нашкерська Г. В. Фінансовий облік: навч. посібник. Київ: Кондор,

2005. 503 с.

31. Никонович І. Г. Аналіз і контроль оборотних активів торговельних підприємств: автореф. дис. ... канд. екон. наук. Київ, 2007. 18 с. jeou.donnu.edu.ua

32. Павлова Г. Є., Приходько І. П., Тютюнник Я. В. Облікове забезпечення операцій з надходження та використання оборотних активів. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2018. Вип. 20, ч. 2. С. 147-150. [Dspace+1jeou.donnu.edu.ua+1](http://jeou.donnu.edu.ua)

33. Сікора І. А. Облік, економічний аналіз і аудит формування та використання оборотних активів: автореф. дис. ... канд. екон. наук. Київ, 2006. 18 с. jeou.donnu.edu.ua

34. Стоянова-Коваль С. С., Стоянова О. М. Оборотні активи аграрних підприємств: економічна сутність та науково-методичні підходи до специфіки їх класифікації. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2016. Вип. 10(2). С. 120-125. [jeou.donnu.edu.ua+1Dspace+1](http://jeou.donnu.edu.ua)

35. Ступницька Т., Володіна О., Головаченко Л., Сарієва Г. Аспекти визначення та класифікації оборотних активів підприємства за національними та міжнародними стандартами обліку // Food Industry Economics. 2022. Т. 14, № 1. С. 45-52. DOI: 10.15673/fie.v14i1.2269.

36. Терещенко С.І., Федай В.В. Ефективне використання оборотних активів підприємством. Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія: Економіка і менеджмент. 2019. № 2 (80). С. 67071. DOI: 10.32845/bsnau.2019.2.13.

37. Швець В. Є., Юрченко О. Б., Ярига О. Я. Контроль оборотних активів за участі ІТ-компаній в умовах війни. Актуальні питання економічних наук. 2023. № 1(35). С. 112-119. DOI: 10.5281/zenodo.15309515. a-economics.com.ua

38. Шинкар С.М., Михайлова О.В. Оцінка ефективності використання оборотних активів на підприємствах роздрібної торгівлі. Фінансові механізми

сталого розвитку України: матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 18 жовтня 2019 р.). Харків: ХДУХТ, 2019. С. 246-248.

39. Яцишина К. Р. Організаційно-методичні підходи аудиту та аналізу оборотних активів виробничого підприємства: кваліфікаційна робота / К. Р. Яцишина; наук. кер. А. М. Савченко; Мін-во фінансів України, Держ. податковий ун-т, Ф-т податкової справи, обліку та аудиту, Каф. аудиту та економічного аналізу. Ірпінь, 2024. 66 с. iRDPU

40. Schreyer M., Sattarov T., Schulze C., Reimer B., Borth D. Detection of Accounting Anomalies in the Latent Space using Adversarial Autoencoder Neural Networks // arXiv preprint arXiv:1908.00734. 2019.arxiv.org

41. Zherlitsyn D., Levytskyi S., Mykhailyk D., Ogloblina V. Assessment of Financial Potential as a Determinant of Enterprise Development // arXiv preprint arXiv:1912.05635. 2019.

ДОДАТКИ